

STORTINGET

Innst. 124 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:254 S (2021–2022)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde og Nikolai Astrup om en mer sirkulær økonomi

Til Stortinget

1. Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen innføre krav om at minst 70 pst. av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal kildesorteres, og starte innføringen av krav om materialgjenvinning. Regjeringen bes vurdere hvor høyt materialgjenvinningskravet bør være, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.
- Stortinget ber regjeringen håndheve deponiforbudet strengere, herunder gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for fraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger.
- Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinne sjeldne jordarter og mineraler.
- Stortinget ber regjeringen skjerpe kravene til materialgjenvinning for ulike typer emballasje, herunder raskt øke kravet for plastemballasje fra dagens 30 pst.
- Stortinget ber regjeringen innføre en utvidet produsentansvarsordning for plastutstyr brukt innenfor fiskeri og oppdrett, og sette et mål for materialgjenvinning.
- Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift og fase inn krav til bruk av resirkulert materiale i all drikkevareemballasje.
- Stortinget ber regjeringen ta initiativ til miljøavtaler med relevante bransjeaktører for å redusere engangsplastprodukter som eksempelvis drikkebegre og matbeholdere.
- Stortinget ber regjeringen innføre krav om klimagassregnskap for næringsbygg og boligbygg og fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i næringsbygg og boligbygg fra 2024.
- Stortinget ber regjeringen fase inn krav om andel ombrukte, gjenvunne og fornybare materialer ved nybygg og ombygging fra 2025. Regjeringen bes vurdere graden av, og områder for, innfasing og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.
- Stortinget ber regjeringen støtte etablering av digitale materialbanker for ombrukte byggematerialer.
- Stortinget ber regjeringen effektivisere og digitalisere innrapportering av avfallsmengdene fra bygge- og anleggsbransjen.
- Stortinget ber regjeringen gjennomgå relevant regelverk og utarbeide en tverrsektoriell strategi for massehåndtering i samarbeid med bygge- og anleggsnæringen.
- Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en rapporteringsplikt for uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekt.
- Stortinget ber regjeringen legge til rette for etableringen av en digital markedsplass for overskuddsmasser, etter modell fra Bærum ressursbank.
- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stor-

tinget med tiltak for å sikre at flere offentlige innkjøpere stiller krav om innblanding av resirkulerte ressurser i produkter som anskaffes.

16. Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan virkemiddelapparatet kan innrettes slik at man i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en overgang til mer sirkulærøkonomi.
17. Stortinget ber regjeringen sikre at norsk regelverk og forskrifter knyttet til miljø og bærekraft viser til relevante felleseuropeiske og internasjonale standarder, og støtte Standard Norge i arbeidet med å følge opp med reviderte og nye standarder.
18. Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale måltall innenfor sirkularitet i ulike nøkkelnæringer.
19. Stortinget ber regjeringen kartlegge og analysere kompetansebehovet forbundet med nye sirkulære forretningsmodeller i ulike bransjer og ta initiativ til å etablere flere treparts bransjeprogram etter modell av 'Batterifagskole'.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse av forslagene.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal, lederen Marianne Sivertsen Næss og Hadia Tajik, fra Høyre, Nikolai Astrup, Michael Tetzschner, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik, fra Senterpartiet, Siv Mossleth, Ole André Myhrvold og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Miljøpartiet De Grønne, Kristoffer Robin Haug, viser til Dokument 8:254 S (2021–2022) fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde og Nikolai Astrup om en mer sirkulær økonomi.

Komiteen understreker at en sirkulær økonomi har som mål å redusere bruken av ikke-fornybare ressurser, kutte bruk av skadelige stoffer, ta vare på materialene lengst mulig, minimere utslipp og energiforbruk, ikke produsere avfall og sørge for at ressursene i større grad brukes lokalt. En mer sirkulær økonomi er således avgjørende når vi skal håndtere de to største krisene vi står oppe i – klima- og naturkrisen. Komiteen påpeker at om lag 90 pst. av tapet av biologisk mangfold og

50 pst. av klimagassutslippene er knyttet til utvinning og prosessering av naturressurser.

Komiteen viser til Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) sin gjennomgang av Norges innsats for klima og miljø og konkluderte blant annet med at Norge har et av verdens høyeste materialforbruk og et høyt materielt fotavtrykk per innbygger.

Komiteen påpeker at det er et stort potensial for å legge om forbruket vårt, slik at vi får en mer sirkulær økonomi. Potensialet er også stort for utvikling av en ny næring, eller videreutvikling av en eksisterende næring i overgangen til mer en sirkulær økonomi. Circular Gap Report Norway viser at vi kan øke sirkulariteten med opp mot 46 pst. med de rette virkemidlene.

Komiteen mener tett samarbeid med våre naboer og Europa er avgjørende for at vi lykkes i omstillingen til en sirkulær økonomi. Med European Green Deal la EU fram sin strategi for å bli det første nullutslippskontinentet innen 2050, og forankret dette i Circular Economy Action Plan. Norges helhetlige strategi for sirkulær økonomi ble lagt fram i 2021. Komiteen mener Norge skal være et foregangsland på sirkulær økonomi, og påpeker at arbeidet med å sikre rammevilkår og fjerne barrierer for et mer sirkulært næringsliv er avgjørende for at vi skal lykkes.

Komiteen påpeker at prinsippet om at forurenser skal betale er førende i norsk avfallspolitikk. Det gjelder også produsentansvar.

Komiteen påpeker at det offentlige kjøper varer og tjenester til en verdi på om lag 600 mrd. kroner i året. Flere høringsinstanser påpekte i høringsrunden at miljøaspektet ved offentlige innkjøp må styrkes.

Komiteen påpeker at plastforsøpling er en alvorlig global og nasjonal miljøutfordring som har store konsekvenser for økosystem på land og til havs.

Komiteen viser til at plaststrategien som ble lagt frem sommeren 2021 og som har som formål å bruke plast som ressurs mer effektivt og samtidig som plastforurensingen skal reduseres. Strategien fremmer målretta tiltak fra både landbaserte og sjøbaserte kilder, på tvers av hele livsløpet for plastproduktene inkludert mikroplast, og at plastavfall utnyttes som ressurs. Strategien omhandler alt arbeid med plastforurensning, inkludert produsentansvar.

Komiteen viser til at Fiskeridirektoratet i mars 2021 la frem en handlingsplan med flere viktige tiltak for å bekjempe marin forsøpling fra fiske og akvakultur. I EUs engangsplastdirektiv følger det imidlertid også et krav om at nasjonalstatene må innføre et utvidet produsentansvar for fiskeri- og akvakulturutstyr som inneholder plast, innen 1. januar 2025.

Komiteen merker seg statsrådets svarbrev som påpeker at det nylig er innført nye krav i byggereglene om minst 70 pst. sorteringsgrad av avfall som oppstår på

byggeplass, samt at det er innført nye regler for å forenkle ombruk av byggevarer. Komiteen påpeker at det imidlertid ikke stilles krav til materialgjenvinning av byggavfall som sorteres ut på byggeplass. Komiteen viser til innspillet fra Maskinentreprenørenes Forbund (MEF), som påpeker at det legges få føringer i dagens regelverk om bygningers demonterbarhet, og at de mener bygg bør designes og bygges slik at delene enklere kan demonteres uten å skape unødvendig mye avfall.

Komiteen viser til Klima- og miljødepartementet nylig vedtok endring av deponiforskriften, som skal sikre at avfall som er separat innsamlet for materialgjenvinning eller forberedelse til ombruk ikke kan deponeeres.

Komiteen påpeker at EUs handlingsplan for sirkulær økonomi inkluderer strengere krav til gjenvinning av såkalt sjeldne jordarter og mineraler. EU-kommisjonens arbeidsplan for økodesign og energirelaterte produkter stiller krav til knappe og kritiske råmaterialer. Krav til økodesign er effektivt for å redusere miljøbelastningen i produkters livssyklus.

2.1 Sirkulær økonomi

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig med styrende politikk for å gå fra et bruk og kast samfunn, til et gjenbrukssamfunn. Flertallet opplever at bransjen er fremoverlent, har løsninger, men at aktørene avventer konkrete tiltak fra regjeringen. I denne sammenheng mener flertallet det er viktig å lytte til bransjen, arbeidsgiverorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner, og forbrukere.

Flertallet mener det er viktig at det settes konkrete mål og indikatorer for sirkularitet både nasjonalt og for de aktuelle næringer. Et felles begrep innen sirkulærøkonomi, vil gi næringen verktøy til å følge det som skjer i Europa. Flertallet mener det er derfor særlig viktig at Norge raskt følger opp EUs regelverk for de nye grønne næringene og EUs politikk når den er klar for å gi forutsigbarhet for norske aktører.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener at kompetanse på sirkulær økonomi må styrkes for å bidra til overgang fra lineær til sirkulær økonomi både innen finansprodukter, utdanning og kompetanse. Dette vil fremme vekst, innovasjon og evne til omstilling. Det må legges særlig vekt på lokal verdiskapning i by og bygd. Og regelverket må tilpasses slik at regelverket i seg selv ikke blir til hinder for norske forhold.

Dette flertallet mener det er viktig med en helhetlig gjennomgang av skatt og avgiftssystemet for å se hva som kan effektiviseres, og stimulere til en mer sirkulær økonomi med ombruk og gjenbruk. Avgiftssystemet må stimulere til innovasjon og atferdsendring hos produsenter, importører og forbruker som vil føre til gjenbruk, bedre ressursutnyttelse, fremme klimavennlige investeringer, øke sirkulære produksjons- og forbruksmønstre og stimulere verdiskaping og sysselsetting basert på sirkulære løsninger. Dette flertallet mener at virkemiddelapparat og grønt industriløft bør tilby nødvendig risikoavlastning. Dette gjelder særlig investerings- og markedsintroduksjonsfasen. Det er viktig å ikke pålegge bransjen unødvendig byråkrati, men legge til rette for enklere løsninger gjennom digitalisering som vil føre til økt gjenbruk. Dette flertallet viser til at det er etablert en felles digital inngang til det næringsrettede virkemiddelapparatet, kalt «én dør inn», som skal være med å gi rask avklaring og veiledning til hele virkemiddelapparatet, også for sirkulære næringer. Erfaringer fra tidligere prosjekt bør være grunnlag for å vurdere videre tiltak.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil vise til forslagsstillernes brede begrunnelse for representantforslaget og de til sammen 19 forslag som er fremmet som anmodningsforslag til regjeringens arbeid med sirkulærøkonomi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener at en ressurseffektiv og sirkulær økonomi avgjør om Norge skal nå sine klima-, miljø- og bærekraftsmål. EU har anslått at ca. halvparten av klimakuttene i EU vil bli oppnådd ved overgang til sirkulær økonomi. Det er grunn til å anta at omlegging til en mer sirkulær økonomi vil gi et tilsvarende viktig bidrag til Norges grønne omstilling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, vil understreke hvor viktig det er å følge opp ulike strategier, programmer og tiltak for å fremme sirkulær økonomi – alt fra endringer i TEK 17, byggesaksforskriften (SAK10), et digitaliseringsråd som blant annet skal legge til rette for datadeling og ombruk av materialer, til handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og utformingen av en plaststrategi for Norge. Flertallet viser til at regjeringen Solberg også lanserte en tverrsektoriell strategi for en sirkulær økonomi, med virkning for oppdragene til Enova, Innovasjon Norge,

Norges Forskningsråd og SIVA. Flertallet vil peke på at selv om viktigheten av en sirkulær økonomi møter bred forståelse, er det vesentlig at det gjennomføres hensiktsmessige reguleringer og bransjestandarder i forståelse med konsumenter og næringsliv som kobler klima- og miljøhensyn til økonomisk bærekraft og spiller på markedets iboende evne til å skape nye verdikjeder som gir trygge arbeidsplasser.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har videre notert seg at statsråden vil avvente Torvikutvalgets innstilling før man vil se på virkemiddelapparatets innretning for å stimulere nye, grønne verdikjeder. Disse medlemmer vil imidlertid peke på at Skatte- og avgiftsutvalget under ledelse av professor Ragnar Torvik tar for seg andre og mer generelle aspekter enn sirkularitet, og på bakgrunn av utvalgets utsatte frist, vil disse medlemmer gi uttrykk for at departementets gjennomgang av virkemiddelapparatet burde hatt best mulig fremdrift, ikke minst i lys av at de presserende problemer som skal løses.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan virkemiddelapparatet kan innrettes slik at man i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en overgang til mer sirkulærøkonomi.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av forutsigbare rammevilkår for næringslivet når det skal legges til rette for økonomisk utvikling og verdiskaping. Disse medlemmer ser positivt på mange av forslagene om sirkulærøkonomi, og viser til at det er et økende press på våre naturressurser som gjør at vi må bruke og utnytte dem best mulig ved gjenvinning og gjenbruk. Disse medlemmer støtter arbeidet for en mer sirkulær økonomi, men vil advare mot politiske planer som innebærer for store og ambisiøse endringer av dagens økonomiske system.

For komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er det viktig at omstillingen til mer sirkulær økonomi er konsentrert om praktiske og kostnadseffektive tiltak som gir resultater, og ikke på dyr symbolpolitikk. Gode eksempler på økonomisk bærekraftig sirkulærøkonomi er utvikling av biogass, gjenbruk av plast, nyttiggjøring av spillvarme og effektiv bruk av skogressursene. Disse medlemmer er positive til utstrakt materialgjenbruk og effektiv ressursutnyttelse, men vil understreke viktigheten av at næringslivet ikke må pålegges for mange ressurskrevende og byråkratiske reguleringer og rapporteringskrav. Disse medlemmer vil understreke at økonomisk

bærekraft må ligge til grunn for all produksjon av varer og tjenester, og at myndighetenes oppgave er å legge til rette for næringsutvikling som gir arbeidsplasser og velferd.

Disse medlemmer vil i den sammenheng påpeke at siden 1980 er verdensøkonomien – samlet BNP for alle verdens land – nesten firedoblet. Særlig de fattigste landene har opplevd en positiv utvikling i levekårene. Det er nå rundt 10 pst. av verdens befolkning som lever i ekstrem fattigdom, noe som er en nedgang på to tredjedeler i forhold til i 1990, hvor tallet lå på 35,9 pst. Denne kraftige forbedringen må i stor grad tilskrives økt verdenshandel og økt utbredelse av en friere markedsøkonomi. Disse medlemmer vil påpeke at rapporter fra Verdensbanken nå dessverre viser at utviklingen for første gang på flere tiår går i feil retning. Verdensbanken har pekt på at pandemien, krig, og høye energi- og råvarepriser er faktorer som gir global tilbakegang, som kan føre til at andelen av verdens befolkning som lever i ekstrem fattigdom, igjen kan øke. Denne utviklingen er det svært viktig å få snudd, og disse medlemmer vil understreke at en friest mulig markedsøkonomi i kombinasjon med forutsigbare rammevilkår og rettssikkerhet er nødvendige forutsetninger for å oppnå økt velferd og mindre fattigdom. Disse medlemmer vil påpeke at det markedsøkonomiske systemet har tjent oss godt, og at arbeidet for en mer sirkulær økonomi både i Norge og internasjonalt må bygge på prinsippene til den liberale markedsøkonomien.

For disse medlemmer er målet for en sirkulær økonomi å ivareta ressursene i et kretsløp samtidig som det skapes økonomisk vekst. Ved å utnytte alle ressurser lengst og best mulig, og utvikle kretsløp som skaper minst mulig avfall, bidrar vi til dette. Ved å ha fokus på design av produkter som kan gjenbrukes, reduserer vi behovet for uttak av naturressurser som råvarer.

Avfall er ikke først og fremst søppel, det er en ressurs. Gjennom gjenbruk og gjenvinning av materiale kan avfall brukes som råstoff for nye produkter og tjenester. For å stimulere til mer sirkulærøkonomi ønsker disse medlemmer å bruke avgiftssystemet og avgiftslettelser på en mer effektiv måte, slik at industri og forbrukere frivillig tar valg som fører til økt produksjon av produkter som kan gjenbrukes, ordninger som stimulerer til økt grad av gjenvinning, og mindre avfall.

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkepartimener det både må gjøres en egen vurdering av dagens virkemiddelapparat og om det trengs en egen støtteordning for sirkulær økonomi, for å sikre sirkulærøkonomiske prosjekter mulighet for støtte.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De

Grønne ønsker velkommen forslag om tiltak for en mer sirkulær norsk økonomi. Disse medlemmer støtter flere av forslagene og ser fram til videre debatt om konsekvensen av å ta i bruk begrepet sirkulær økonomi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, påpeker at en reelt sirkulær økonomi er totalt forskjellig fra en forbruksøkonomi som i stor grad henter ut stadig nye ressurser og omsetter dem til avfall etter kort tids bruk. En sirkulær økonomi er svaret på hvordan vi kan fortsatt ha velferd i Norge og at store folkegrupper i verden får innfridd legitime krav på bedre velferd uten at ressursforbruket fortsetter å skape miljøproblemer som vil bli stadig mer u håndterlige for menneskeheten. Global oppvarming, gigantisk tap av økosystemer og arter, og trusler mot vannbalanse og matproduksjon i global skala, betyr at behovet for en sirkulær økonomi ikke er teoretisk, men akutt.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener en sirkulær økonomi må innebære at all ressursbruk er mest mulig basert på gjenbruk og minst mulig på jomfruelige ressurser. I en sirkulær økonomi er produkter laget for å vare lengst mulig og kunne repareres mest mulig. Komponenter skal i størst mulig grad være resirkulerbare. Økonomisk produktivitet er nødvendigvis mest mulig knyttet til skapende arbeid og vedlikehold, og minst mulig til produksjon av forbruksvarer. Derfor er en sirkulær økonomi langt mer enn økt resirkulering av enkelte produkter og ressurstyper. En sirkulær økonomi må omfatte alle sektorer, ikke bare noen utvalgte.

Dette flertallet viser til at målet med den sirkulære økonomien må være å skape jobber, lønnsomhet, velferd og rettferd uten å ødelegge livsgrunnlaget. For å lykkes med sirkulærøkonomi må det derfor settes mål for hele den norske økonomien, både når det gjelder økologisk bærekraft og livskvalitet for folk. Det må bli enklere å reparere enn å kjøpe nytt, det må bli billigere å ta vare på natur enn å bygge ned natur, og det må bli mer lønnsomt for næringslivet å bruke resirkulerte materialer enn jomfruelige råvarer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at den sirkulære økonomien er sluttproduktet av det grønne skiftet. Den skal erstatte, ikke komme i tillegg til den lineære forbruksbaserte økonomien. Det innebærer at alle naturinngrep må kompenseres med naturrestaurering, at alle energikilder må

være fornybare og at alle ikke-fornybare råvarer må gjenvinnes. En tungt petroleumsbasert norsk økonomi med noen få tiltak for mer sirkulær ressursbruk vil fortsatt være svært langt fra sirkulær.

Disse medlemmer har merket seg at rapporten Circularity Gap Report 2020 dokumenterer dette. Rapporten viser at norsk økonomi er 2,4 pst. sirkulær. Det er langt bak det globale gjennomsnittet på 8,6 pst., og står i sterk kontrast til Nederland som er målt til 24,5 pst. etter samme metodikk.

2.2 Materielt og økologisk fotavtrykk

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, vil peke på at Norge ifølge OECD har høyt materielt fotavtrykk og klimaavtrykk per innbygger, med en lavere gjenvinnings- og ombruksgrad enn mange land i Europa, samtidig som Norge har gode muligheter for sirkularitet innenfor bl.a. bioøkonomi, bygg og anlegg, prosessindustrien og handels- og tjenestenæringene. Norge er som EØS-land integrert i EUs indre marked, og fordelene for næringslivet maksimeres ved å følge felles-europeiske regler, samtidig som sirkularitet bidrar til vår og Europas forsyningsikkerhet.

Komiteen medlemmer fra Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til WWF Verdens naturfonds rapport «Reducing Norway's footprint – Bringing our production and consumption within planetary boundaries» som slår fast at vi i dag overskyter 6 av 9 av planetens tålegrenser for viktige naturlige systemer.

Disse medlemmer vil påpeke at planetens tålegrenser er noe vi må søke å holde oss innenfor og at dette må sette rammen for hvor stort avtrykk vi kan ha på natur og klima.

Disse medlemmer støtter regjeringens ambisjon i forhandlingene til et nytt rammeverk for naturangfold som skal vedtas på naturtoppmøtet i Montreal i desember, om å få det globale fotavtrykket på naturen innenfor planetens tålegrenser.

Disse medlemmer viser til WWFs rapport, som slår fast at Norge har ett av verdens største fotavtrykk på naturen når man ser på hvor mye varer, ressurser, mat og andre tjenester som er produsert nasjonalt og importert fra utlandet, uten å regne med eksport. Rapporten viser at dersom Norges produksjon og forbruk skal ligge innenfor planetens tålegrense at vi må redusere vårt fotavtrykk med 2/3. Rapporten sier at vi må redusere materialfotavtrykket med 76 pst. for å komme innenfor planetens tålegrenser, hvor spesielt materialforbruk i byggenæringen bidrar til det høye fotavtrykket.

Disse medlemmervil påpeke at helhetlige sirkulærøkonomiske grep er helt nødvendig for å få en økonomi innenfor planetens tålegrenser.

Disse medlemmerviser til SINTEF-rapporten «The Future is Circular – Circular Economy and Critical Minerals for the Green Transition» som viser hvordan man gjennom teknologiutvikling og sirkulærøkonomi kan møte 58 pst. av det totale behovet for kritiske mineraler vi trenger til å utvikle nye grønne næringer i Norge, og slik sett unngå unødvendig ny gruvedrift, som eksempelvis på havbunnen.

Disse medlemmer viser til at rapportene fra WWF og SINTEF tydeliggjør at vi må tenke nytt om naturen og sirkulærøkonomien, at vi må sette den i sentrum av politisk styring og næringsliv, samtidig som det iverksettes en helhetlig sirkulærøkonomisk prosess i hele samfunnet som reduserer uttaket av nye naturressurser.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding innen utgangen av 2024 med svar på hvordan vi skal nå et mål om å redusere Norges fotavtrykk til nivåer innenfor planetens tålegrenser.»

«Stortinget ber regjeringen endre utredningsinstruksjonen og tilhørende veileder til å inneholde krav om å vurdere fotavtrykk på natur og klima i alle statlige tiltak og utredninger.»

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram forslag til hvordan skatte- og avgiftssystemet kan bidra til en helhetlig sirkulærøkonomisk omstilling av samfunnet og reduksjon av vårt fotavtrykk.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan avfallsforskriften kan brukes som et verktøy for å redusere materialfotavtrykket og reduksjon av jomfruelige råvarer, gjennom aktiv stimulering av teknologiutvikling og mer målrettet gjenvinning.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å utvikle sirkulærøkonomiske insentiver, herunder utvikle mandatet til ENOVA til å involvere sirkulærøkonomiske tiltak, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 legge frem en handlingsplan gjennom en stortingsmelding som viser hvordan Norge skal redusere matsvinn med 30 pst. innen 2025 og 59 pst. innen 2030.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes et forskningsprogram for sirkulære kritiske mineraler under grønn plattform, som kartlegger verdikjeden og mulighetsrommet for sirkulærøkonomi til å dekke behovet for kritiske mineraler til det grønne skiftet, og støtter forskning på innovative sirkulære mineraløsninger.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et gjenvinningsmål for kritiske råmaterialer, støttet av deponiforbud for kritiske råmaterialer og tiltak for å utvikle og ta i bruk ny gjenvinningsteknologi.»

2.3 Felles regelverk og standarder

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener at felles standarder må utvikles innenfor sirkulær økonomi. Handel, verdikjeder og materialflyt foregår på tvers av landegrenser og felles standarder vil kunne sikre at produkter og tjenester har kvalitet og egenskaper som samsvarer med krav fra markeder og myndigheter. Internasjonale og europeiske standarder er et virkemiddel for å utvikle en mer sirkulær økonomi som kan bidra til felles kjøregler, reduserer risikoen ved handel, og gjør det enklere for bedrifter å konkurrere i globale markeder.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener at styrking av Standard Norge i deres standardiseringsarbeid innenfor sirkulær økonomi er særlig viktig. Regjeringen foreslår å bevilge 3,8 mill. kroner over Nærings- og fiskeridepartementet sitt budsjett til dette i 2023. Samtidig må det norske næringslivet delta internasjonalt i arbeidet med standardisering slik at konkurransevnen til norsk næringsliv styrkes.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosia-

listisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at det i gjeldende avfallsforskrift allerede er innført utvidet produsentansvar for elektrisk og elektronisk avfall, kasserte kjøretøy, dekk, batterier, emballasje, inkludert drikkevareemballasje og isolerglassruter som inneholder PCB. Avfallsforskriften definerer mellom annet produsentenes og importørenes ansvar for å ha miljømessig forsvarlig innsamling og behandling av kasserte produkter. Aktørene som er omfattet av forskriftens krav om gjeldende ordning for produsentansvar, er pliktige til både å delta i, og dokumentere at de oppfyller kravene om deltakelse i et retursystem som er godkjent av Miljødirektoratet. Den prosentvise materialgjenvinningen er likevel svært lav i Norge og det trengs innovasjon, reguleringer, nasjonale og internasjonale standarder som gir produkter som i større grad er designet for å gjenvinnes og repareres. Dette flertallet viser til at mange produkter solgt i det norske markedet har komplekse verdikjeder som strekker seg utover landegrensene og at utvikling av en vellykket sirkulærøkonomi vil på mange områder være avhengig av tett internasjonalt samarbeid for å lykkes.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til Samfunnsbedriftenes høringsuttalelse som peker på at det eksisterer et særnorsk kunstig skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall, og at dette ikke er i tråd med EU-regelverket. I sitt hørings svar peker de på dette som et hinder for effektivt samarbeid mellom offentlig og privat sektor og mellom offentlige aktører. Dette hindrer effektive verdikjeder av likt avfall og dermed investeringer for å håndtere dette avfallet. Samfunnsbedriftene peker på at de bedriftsrettede virkemidlene ikke er tilgjengelig for kommunale anlegg som er pliktige til å ta imot avfall i sitt område. Flere prosjekter for sortering av avfall har ikke blitt realisert fordi de interkommunale avfallsselskapene ofte ikke har nok ressurser til investeringer. De økonomiske incentivene og støtteordningene er ikke tilgjengelige for offentlige eide anlegg, og det er et problem at produsentene slipper unna kostnader for utsortering av avfall som ofte ender på et kommunalt anlegg, selv om det hører inn under produsentansvaret.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil peke på at det er strukturelle hindringer for utvikling av sirkulære verdikjeder som bør løses, men at det vil være riktig slik statsråden peker på å avvente noe av det pågående arbeid i regjeringen på området før en kommer med mer konkrete forslag til løsninger, herunder også rapporten fra utval-

get som arbeider med en helhetlig gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet som har fått ny frist til 16. desember 2022.

Komiteen merker seg høringsinnspillet fra Norsk Industri som påpeker at sirkulær økonomi må få en langt større plass i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Det gjelder særlig investeringsfasen og markedsintrøduksjonsfasen. Komiteen merker seg hørings svaret fra Samfunnsbedriftene Avfall og ressurs som påpeker at det skal gjøres store investeringer i avfallsanlegg i kommunene, men at kommunale selskap ikke har mulighet til å søke grønne investeringsmidler fra dagens finansieringsordninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener virkemiddelapparatet må gjennomgå for at også kommunale selskap skal kunne søke grønne investeringsmidler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener Norge må prioritere samarbeid og deltakelse i relevante EU-prosesser, samt følge utviklingen av europeiske rammebetingelser. Disse medlemmer mener det er behov for et kompetanseløft for norske bedrifter og kommuner, og at det bør etableres nasjonale måltall innenfor ulike sektorer for å måle fremgang og følge utviklingen over tid. Disse medlemmer mener regjeringen må sikre en rask implementering av EU-regelverk som fremmer en sirkulær økonomi, slik at norske aktører konkurrerer på like vilkår med aktørene i nabolandene og resten av EU.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti påpeker at Forurensningsloven er fra 2004 og at den ble laget i en tid der forventningene til avfallshåndtering var annerledes enn i dag. Samfunnsbedriftene påpeker i sitt hørings svar at loven ikke er tilpasset nye og endrede krav til avfallshåndtering, og spesielt ikke til kravet om økt materialgjenvinning. De peker i det videre på at forurensningslovens nåværende form legger begrensninger på samarbeid om gode løsninger mellom offentlig og privat sektor, og mellom offentlige aktører. Disse medlemmer merker seg at en løsning som foreslås er en harmonisering av avfallsdefinisjonene med EU. En harmonisering av definisjonene bryter ned barrierene mellom husholdningsavfall og næringsavfall i samme kategori, og gjør det enklere å behandle dette i samme anlegg.

Disse medlemmer peker på at våre naboland Sverige og Danmark ikke har et skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall. I Sverige har kommune et lovfestet ansvar for husholdningsavfallet og lignende avfall fra næringslivet. I Danmark har kommunene et lovfestet ansvar for alt avfall, unntatt utsortert avfall fra virksomheter og avfall som er omfattet av produsentansvaret.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at avfallsdefinisjonene i forurensningsloven harmoniseres med EUs regelverk, slik at definisjonene ikke skiller mellom husholdningsavfall og næringsavfall som omfattes av samme kategori.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne påpeker at det er på tide å revidere forurensningsloven, også for å klargjøre begrepsbruken. Forurensningsloven bygger på begrepet «avfall». Dette begrepet bør erstattes med uttrykket «brukte ressurser». Når vi legger om økonomien fra lineær til sirkulær er forståelsen om at brukte ressurser ikke er avfall, men heller ting som kan gjenbrukes, viktig.

Disse medlemmer merker seg at Norsk Industri påpeker en del hindre for økt gjenvinning i Norge, som for eksempel en kjemikalieforvaltning som gir strengere regler for gjenbruk av betongavfall enn i Sverige og Danmark.

2.4 Nasjonale måltall innenfor sirkularitet i ulike nøkkelnæringer

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen legger til grunn at omstilling til en mer sirkulær økonomi er et bidrag til å nå overordnede mål i klima- og miljøpolitikken og FNs bærekrafts mål, og samtidig bidra til verdiskapning, langsiktig konkurransevne og sosial rettferdighet i omstillingen. Spørsmål om måltall for sirkularitet nasjonalt, eventuelt også innenfor ulike bransjer eller næringer, ble nøye vurdert i forbindelse med utarbeidelse av den nasjonale strategien for en grønn sirkulær økonomi som ble lagt fram i 2021. Flertallet mener den norske strategien ikke er tydelig nok for å nå vedtatte miljø- og bærekraftsmål.

Flertallet viser til at EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020 er en av de viktigste områdene for at EU skal nå sine overordnede mål under den grønne giv. Det er et større utviklingsarbeid i gang for å få helhetlige indikatorer, bla ift klimanøytralitet og fotavtrykk, forurensning og natur. Dette skal også avstemmes

på FN nivå som Norge uansett skal følge gjennom nasjonal rapportering.

På denne bakgrunn mener komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet at det ikke vil være behov for å sette i gang noe eget nasjonalt, da Norge måler utviklingen i sirkulær økonomi på samme måte som EU og kan sammenligne hvor langt Norge er kommet med EU-landene.

2.5 Kompetansebehov

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser at det er behov for å opprette nye bransjeprogram for kompetanseutvikling. Dette vil bidra til både kommunale virksomheter og private bedrifter lykkes med overgangen til sirkulær økonomi. I et trepartssamarbeid, der staten og partene i arbeidslivet samarbeider om å øke deltakelsen i kompetanseutvikling. Partene i arbeidslivet har ansvar for å definere kompetansebehovet i bransjen, vurdere det faglige innholdet i opplæringstilbudene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, har merket seg at statsråden i omtalen av representantforslagets forslag knyttet til kompetansebehov, hvor det vises til to nye bransjeprogram for avfalls- og gjenvinningsbransjen og jordbruk-, skogbruk- og gartnerinæringen, samt utvidet program for bygg- og industri. Dette flertallet vil oppfordre til at dette arbeidet føres videre.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med aktuelle bransjer og næringer, å innhente oppdatert kunnskapsgrunnlag om kompetansebehovet forbundet med nye, sirkulære forretningsmodeller, og etablere flere treparts bransjeprogrammer.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at det som først og fremst bremser et grønt skifte til en sirkulær økonomi i norsk næringsliv er at investeringene i petroleumssektoren de siste årene har vært 6–7 ganger større enn i fastlandsindustrien. Kapital, kompetanse og arbeidskraft suges inn i petroleumssektoren og gjør det tilsvarende vanskelig for næringsliv som satser sirkulært å skaffe investeringer og arbeidskraft.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til rapporten «Kompetanse- og kunnskapsbehov for det grønne skiftet» (Oslo Economics, 2022), skrevet på oppdrag av LO og NHO, som viser at Norge kan skape over 100 000 nye arbeidsplasser innen grønn verdiskaping i 2030, men at dette potensialet ikke kan utløses så lenge arbeidskraften sitter fast i en svært høytlønt petroleumssektor. Rapporten bekrefter at hvis sirkulær økonomi skal bli mer enn spesialøvelser innen et fåtall ressursstrømmer, kreves det politisk vilje til å flytte penger, hoder og hender fra petroleumsnæringen og over i de mange bærekraftige fremtidsnæringene.

2.6 Grønne offentlige anskaffelser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener at det offentlige må gå foran med krav og virkemidler for miljø og innovasjon for å nå klima- og miljøpolitikken. Det offentlige har stor innkjøpsmakt og vil bli en motor for å styrke markedene for sirkulære løsninger, produkter og tjenester. Offentlige innkjøpere og offentlig etterspørsel av miljøkrav og deriblant sirkulære løsninger kan bidra til nye, innovative løsninger og forretningsmodeller som styrker omsetningen av sekundære råvarer.

Flertallet mener at regelverket i enda større grad må legge til rette for å motivere offentlige oppdragsgivere til å fremme klima- og miljøhensyn, og særlig sirkulære løsninger og et viktig formål er å få frem nye sirkulære løsninger i samarbeid mellom offentlige oppdragsgivere og det private markedet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet og viser i denne sammenheng til at det nylig ble det nedsatt et lovutvalg som skal revidere anskaffelsesregelverket. Her blir klima- og miljøhensyn sterkt vektlagt i mandatet. I tillegg følger regjeringen opp punktet i Hurdalsplattformen om å vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 pst. i offentlige anskaffelser og høyere der det er relevant. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen vil endre regelverket og praksis for offentlige anskaffelser slik at det støtter viktige mål som bærekraft. I mandatet blir lovutvalget bl.a. bedt om å vurdere hvordan offentlige innkjøp i praksis kan fremskynde overgangen til en grønn sirkulær økonomi. Utvalget skal levere sin anbefaling 4. november 2023. Videre har Disse medlemmer merket seg at regjeringen vil følge opp punktet i Hurdalsplattformen om å vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 pst. i offentlige anskaffelser og høyere der det er relevant. Et høringsbrev om lovendring sendes ut om kort tid.

Disse medlemmer viser i tillegg til DFØs Handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon legger opp til revidering i 2024. Disse medlemmer vil avvente lovutvalget sin innstilling før det utarbeides ny eller revidert handlingsplan.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har merket seg at statsråden i omtalen av representantforslagets punkt (brev til komiteen 9. september 2022) om bruk av regelverket om offentlige anskaffelser for å minimere miljøbelastning og fremme klimavennlige løsninger, at statsråden varslet endring både av praksis og regelverk. På den annen side oppfatter disse medlemmer statsrådets svar som mer avventende hva gjelder forslaget om å kreve innblanding av resirkulerte ressurser i produkter det offentlige kjøper.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at flere offentlige innkjøpere stiller krav om innblanding av resirkulerte ressurser i produkter som anskaffes.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre anskaffelsesforskriften slik at det presiseres at miljø skal vektles minimum 30 pst. i offentlige anbud der det er relevant.»

2.7 Materialgjenvinning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig å kartlegge behovet for mineraler og industriens behov for råvarer. Flertallet mener det må legges til rette for å hente ut mineraler i allerede eksisterende produkter og legge til rette for nye grønne næringer i Norge som kan håndtere dette, gjennom for eksempel ordningen via grønt industriløft. Det er viktig at Norge tar lederansvar i gjenvinning av batterier og metaller.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at EU-kommisjonen utarbeider sine planer under gjeldende

økodesigndirektiv og at Olje- og energidepartementet følger opp arbeidet i samråd med Klima og miljødepartementet. EU-kommisjonens arbeidsplan for økodesign for energirelaterte produkter skal bidra til å identifisere hvordan man i krav til økodesign for tjenere og datalagringsprodukter kan regulere råvarer gjennom krav til informasjon, design som muliggjør demontering og innblandingskrav for materialgjenvunnet råvare. Flertallet viser til at det er tatt initiativ til et prosjekt under den nordiske arbeidsgruppen for sirkulær økonomi (NCE), under nordisk ministerråd. Prosjektet vil fokusere på mulig regulering av knappe og kritiske råvarer gjennom informasjonskrav, demonterbarhet og minimumsandel av resirkulerte råvarer for servere og datalagringsprodukter i henhold til økodesigndirektivet. Flertallet mener at det også må ferdigstilles en plan for økodesign på elektriske produkter med krav om gjenvinningsandel på en sikker og forsvarlig måte.

EUs handlingsplan for sirkulær økonomi skal være førende for regjeringens politikk, med strenge krav til materialgjenvinning, inkludert av såkalte sjeldne jordarter og mineraler, materialgjenvinning av viktige mineraler blant annet fra batterier, kjøretøy og elektronikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, ber derfor regjeringen følge EUs arbeid på materialgjenvinning tett, slik at Norge kan innføre kravene når de kommer fra EU.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener derfor at det ikke hensiktsmessig på nåværende tidspunkt å innføre egne, særnorske krav til materialgjenvinning av sjeldne jordarter og mineraler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig å legge til rette for innovasjon gjennom grønt industriløft som kan stimulere til grønne næringer som kan materialgjenvinning, for eksempel batterier mineralene kobolt, bly, litium og nikkell med norske lønns- og arbeidsvilkår. Materialgjenvinning av disse mineralene kan bidra til å sikre tilgangen på slike råstoffer og redusere behovet for uttak.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, støtter en strengere håndheving av deponifor-

budet og at unntakene gjennomgås for å fjerne fritak der det finnes tilgjengelige industrielle løsninger, dog med unntak for lokasjoner med større transportavstander og mindre volumer. Dette flertallet har merket seg at Miljødirektoratet hadde frist til oktober med å fremme sine vurderinger til departementet, og forventer en snarlig oppfølging fra departementets side.

Dette flertallet viser til at den nåværende regjering har varslet en mineralstrategi høsten 2022, og ser frem til at denne fremmes. Etter dette flertallets oppfatning bør hverken Nordisk Råd eller EUs arbeid med temaet, tilsi at Norge venter med å kartlegge egne sjeldne jordarter og mineraler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen håndheve deponiforbudet strengere, herunder gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for fraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og mineraler.»

2.8 Produsentansvar

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at det innen 2025 skal innføres produsentansvarsordninger for utstyr som inneholder plast og blir brukt i fiskeri- og akvakulturnæringen. Dette er et ledd i et større utredningsarbeid som Miljødirektoratet har fått. Flertallet viser til at Klima- og miljødepartementet mottok den andre av tre delutredninger i begynnelsen av november 2022, og direktoratet skal deretter, etter nødvendige avklaringer med departementet, gå i gang med å utarbeide del tre med et konkret forslag til hvordan produsentansvaret kan gjennomføres i praksis.

2.9 Bygg og anlegg

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at det er et krav i byggeteknisk forskrift

(TEK17) at minimum 70 vektprosent av avfallet skal sorteres. Rammedirektivet for avfall har allerede trådt i kraft, og kravet er allerede gjeldende. TEK17 ble nylig oppdatert med et utsorteringskrav (kildesortering) på 70 pst. Flertallet har merket seg at dette ikke er nok til å sikre 70 pst. materialgjenvinning og mener at bør sees på andre krav som kan bidra til at mer utsortert avfall som er egnet til materialgjenvinning blir materialgjenvunnet.

Det er innført krav om at nye bygg skal være tilrettelagt for senere demontering, og at materialer skal kartlegges for ombruk ved riving eller endringer i eksisterende bygg. Flertallet mener ombruksmarkedet ikke er modent nok og ber regjeringen stimulere gjennom retningslinjer og krav, slik at markedet kan levere tilstrekkelig store kvanta og forutsigbarhet. Det er viktig at næringsaktørene satser på ombruk, og får tilgang på bedre informasjon om hvor donorbyggene er, og hva de inneholder av byggevarer. Det må sikres bedre dataflyt for å få oversikt. Samordningsrådet for digitalisering skal bidra til dette gjennom pilotprosjekt som stimulerer til bedre digital informasjonsflyt, særlig for byggevarer med stort potensial for ombruk. I tillegg vil digitale materialbanker stimulere til økt bruk av sirkulerte materialer i byggenæringen med krav og innrapportering.

Flertallet viser også til at klimakravene til byggenæringen skal skjerpes.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det foreligger en tverrsektoriell rapport om disponering av jord og stein som ikke er forurenset. Her foreslås det konkrete tiltak som det er viktig at følges opp. Dette flertallet mener det bør utarbeides en veileder om gjeldende regelverk for massehåndtering for å sikre en bedre håndtering av overskuddsmasser. Dette flertallet mener at regelverket bør tydeliggjøres og det legges til grunn en mest mulig lik praksis i saksbehandling knyttet til massehåndtering. Dette flertallet mener det er viktig å ha oversikt over ressurser som blir tatt ut og mener det bør gis hjemmel i mineralloven for å innføre et rapporteringskrav og mener regjeringen må komme tilbake til Stortinget med et slikt forslag.

Dette flertallet mener at kommunene i sin arealplanlegging må ivareta jord og stein som ikke er forurenset, slik at den kan benyttes til senere formål innenfor en gitt radius. På denne måten kan en også få ned utslipp med å unngå å kjøre masser over større distanser. I tillegg viser flertallet til at det nettopp er vedtatt forskriftsendringer som gjennomfører EUs reviderte deponidirektiv. Dette betyr at det nå er forbudt å legge avfall som er kildesortert og samlet inn for ombruk og materialgjenvinning på deponi, som er bare et av flere tiltak for

å nå målene om økt gjenvinning og unngå unødig deponering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil også påpeke at det er gitt i oppdrag til Miljødirektoratet om å se på ulike virkemidler og tiltak for å sikre at større andel gips sendes til materialgjenvinning og ikke deponering. Dette for å sikre økt materialgjenvinning av materialer det finnes industrielle gjenvinningsløsninger for. Dette er pågående arbeid og det er viktig å avvente Miljødirektoratets vurderinger av hvordan dette best kan løses. Å gjøre endringer i deponiregelverket er et av flere virkemidler som kan tas i bruk for å sikre dette. Flertallet ønsker derfor understreke at det er viktig å ikke begrense seg til et bestemt type virkemiddel eller tiltak for å løse utfordringen.

Innen bygg- og anleggsnæringen vil komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, understreke hvor viktig det er å ta vare på og bruke bygg og anlegg lenger, samtidig som flere byggevarer og byggematerialer må finne veien tilbake i kretsløpet gjennom ombruk og gjenvinning.

Flertallet viser til innspill under komiteens høring av representantforslaget den 8. november 2022.

Flertallet vil fremheve verdien av å benytte et miljø- eller klimagassregnskap som også kan sammenlikne miljøkostnadene ved ulike alternativer en utbygger typisk vil stå overfor: enten å beholde bygget man har, kombinert med rehabilitering, fremfor å rive og bygge et nytt bygg.

Det mest skånsomme i et klima- og miljøperspektiv for et byggs levetid vil etter flertallets oppfatning i de fleste tilfeller være å bevare eksisterende bygningsmasse fremfor å rive. Uten at klimaeffektene påvirker den økonomiske kalkylen velges ofte riving på sviktende premisser.

Flertallet er kjent med at programmet Future-Built har utviklet kriterier for hva som skal kvalifisere som sirkulære bygg, der det stilles krav til å gjennomføre en miljøbasert beslutning om rehabilitering eller rivning. Det er ennå ikke et krav om å gjennomføre utslippsberegninger eller andre miljøkonsekvensanalyser av alternativene bevare og rehabiliterer fremfor rivning og nybygg. Likevel har flere byggherrer valgt å bevare etter nærmere analyser som er gjort på enkeltprosjekter, der det å bevare bygningen og utvikle eiendommen gir en bedre totaløkonomi når miljøavtrykket får en pris. Flertallet vil fremheve KLPs beslutning om å beholde Postens brevsentral som et godt eksempel.

Likeledes vil flertallet bruke Klima- og miljøregnskapet til ENTRA ASA som et eksempel på dette. Ombruksbygget KA13 vant Statens pris for byggkvalitet i 2021, som etter flertallets syn er en understrekning av potensialet for klimakutt ved bevaring og rehabilitering, kombinert med et nytt tilbygg basert på ombrukte byggevarer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, er kjent med at EUs rammedirektiv for avfall nå stiller krav om minst 70 pst. materialgjenvinning av bygg- og anleggsavfall, og at det 22. juli ble innført krav om sortering i rene avfallstyper. Dette flertallet mener likevel at utsortering per se ikke fører til materialgjenvinning, og ønsker å innføre krav om materialgjenvinning i tråd med EUs rammedirektiv.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er tilfreds med at regjeringen Solbergs forslag om klimagassregnskap er fulgt opp ved at det 1. juli 2022 – etter fremsettelsen av representantforslaget – ble innført krav om dette for boligblokk og yrkesbygning.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det fortsatt vil være behov for gradvis innføring av toleransekrav for materialers klimagassutslipp fra 2024. Direktoratet for byggekvalitets utredning om bruk av klimavennlige materialer imøteses.

Dette flertallet viser til ovenstående drøftelse av en bedre balanse i avveiningen av om eksisterende bygg og eiendommer henholdsvis kan fornyes, utbygges og utnyttes uten å rive gode bygninger slik at klimaavtrykket samlet sett blir mindre.

Dette flertallet tar til etterretning at det 1. juli 2022 ble innført krav om at nye bygg skal være tilrettelagt for senere demontering og at materialer skal kartlegges for ombruk ved riving eller endringer av eksisterende bygg, men vil også fremheve betydningen av at det stilles økende krav til reduserte klimagassutslipp. Krav skal i denne sammenheng ikke utelukkende ses som mulige kostnadsdrivere for aktørene, men som drivkraft for innovative løsninger. Dette flertallet har tro på at markedet vil utvikles raskere ved bruk av riktige og stabile rammebetingelser.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at Samordningsrådet for digitalisering i byggenæringen ble etablert under re-

gjeringen Solberg, men at en etablering av en materialbank ikke er en naturlig oppgave for rådet, men derimot få andre aktører til å samarbeide for å tilrettelegge grunnlaget for en slik materialbank, og vil på denne bakgrunn forslå en omformulering av representantforslaget punkt om dette.

Disse medlemmer viser til statsrådets svar til komiteen (9. september 2022) angående massehåndtering for Bygg- og anleggsbransjen, og avventer departementets oppfølging etter direktoratgruppens innspill om tverrsektoriell strategi for massehåndtering, og forventer fremdrift i strategiarbeidet i samarbeid med bygge- og anleggsnæringen, hvor også rapporteringsplikt for uttak av masser vurderes nærmere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til representantforslagets omtale om av etablering av en digital markedsplass for overskuddsmasser, og minner om at staten er en betydelig aktør i dette markedet, der det hentes ut betydelige volumer av jomfruelige masser til eksempelvis vei- og baneprosjekter der man alternativt kunne brukt overskuddsmasser fra andre prosjekter i regionen. Statlige etater burde ut fra egen bransjeerfaring som aktør være pådrivere, og flertallet vil uttrykke en forventning om at utviklingsarbeidet i regi av Bærum ressursbank kan være grunnlaget for en nasjonal digital markedsplass.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen starte innføringen av krav til materialgjenvinning av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall. Regjeringen bes vurdere hvor høyt kravet om materialgjenvinning settes, og melde tilbake til Stortinget senest i revidert budsjett 2023.»

«Stortinget ber regjeringen fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i næringsbygg og boligbygg fra 2024.»

«Stortinget ber regjeringen fase inn krav om andel ombrukte, gjenvunne og fornybare materialer ved nybygg og ombygging fra 2025. Regjeringen bes vurdere graden av, og områder for, innfasing og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for etablering av materialbanker for ombruk av byggevarer, i samarbeid med aktører i bransjen og øvrige nordiske land.»

«Stortinget ber regjeringen effektivisere og digitalisere innrapportering av avfallsmengdene fra bygge- og anleggsbransjen.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå relevant regelverk og utarbeide en tverrsektoriell strategi for massehåndtering i samarbeid med bygge- og anleggsnæringen.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for etableringen av en digital markeds plass for overskuddsmasser, etter modell fra Bærum ressursbank.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen melde fra til Stortinget når en rapporteringsplikt for uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekt kan bli innført.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne påpeker at klimagassutslipp knyttet til materialbruk er en vesentlig utslippsskilde, både fra produksjon og fra frakt. Det gjelder ikke bare utslipp innlands og som teller i det norske klimaregnskapet, men også utslipp generert i andre land som følge av byggeaktivitet i Norge. Dette siste er utslipp vi reelt sett er ansvarlige for og derfor også har et ansvar for å redusere.

Disse medlemmer påpeker at staten hittil har stilt for svake krav, direkte og indirekte, til utslippskutt innen bygg- og anlegg. Samtidig er offentlig sektor, både på statlig og lokalt nivå, selv en betydelig aktør innen bygg og anlegg. Hvis offentlig sektor i egenaktivitet og anbudskrav går foran for å redusere utslipp, vil det i seg selv redusere utslippene fra materialbruk vesentlig og samtidig bidra til å flytte hele næringen i en mer klimavennlig retning.

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti påpeker at det aller mest effektive for å redusere utslipp fra sektoren, er å bygge mindre. Offentlig sektor, både nasjonalt og lokalt, må ha som hovedregel å ikke rive for å bygge nytt der det er mulig å rehabilitere. Slik det i dag lages transportregnskap knyttet til områdereguleringer og arealplaner for å holde nullvekstmålet for veitrafikk, bør det i fremtiden også lages klimaregnskap knyttet til selve byggefasen.

Disse medlemmer viser til at det for direkte utslipp fra bygge- og anleggsplasser finnes et sentralt virkemiddel for å redusere dem: Å gå fra fossile til utslippsfrie løsninger for drivstoff og oppvarming. Men næringen og også selve byggeaktiviteten er mangfoldig, og det finnes ikke på tilsvarende måte én løsning for å redusere utslipp knyttet til materialer. Samtidig skjer det allerede viktig nybrottsarbeid på klimaområdet i de seriøse delene av næringen, både blant offentlige og private aktører. En ubyråkratisk og samtidig effektiv måte å sørge for utslippskutt fremover, er derfor å stille gradvis strengere krav om utslippsreduksjon fra materialer frem mot 2030, samtidig som det overlates til aktørene selv å finne de konkrete løsningene for dette.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn for statlige virksomheter og aktører at bygninger ikke skal rives for å bygge nye når rehabilitering er mulig.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti påpeker at Byggteknisk forskrift (TEK) ikke kan tilpasses eksisterende byggverk på en miljøvennlig og regningsvarende måte. Plan- og bygningslovens bestemmelser tilsier at tiltak på eksisterende byggverk skal prosjekteres og utføres i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Det betyr at de samme kravene gjelder for rehabilitering av eksisterende bygg, som ved oppførsel av nye bygg. Disse medlemmer understreker at konsekvensen av regelverket slik det er utformet i dag er at byggeiere heller river bygget fremfor å rehabilitere det. Det kan søkes om dispensasjon fra kravene i TEK, men med dispensasjon vil ikke rehabiliteringen måtte følge noen krav til energioppgradering, og energioppgraderingspotensialet vil gå tapt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innenfor EØS-regelverket vurdere å innføre energikrav for rehabilitering for å stimulere til økt bruk av gjenbruk av bygningsmassen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, understreker at ombrukte materialer reduserer energiforbruk, avfallsmengde, klimagassutslipp og reduserer behovet for å ta i bruk nye naturressurser. Flertallet mener det offentlige bør gå foran slik at vi får i gang et marked for ombrukte materialer.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at offentlige tiltakshavere har en strategi for ombrukte bygningskomponenter i sine rehabiliterings- og nybyggprosjekter.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det hvert eneste år rives 20 000 bygg i Norge, for å bygge nye bygg på samme tomt. Det skaper store klimagassutslipp og unødvendig materialbruk. I dag er det ofte billigere å rive og bygge nytt, enn å rehabilitere eksisterende bygningsmasse. En årsak til det er dagens innretning på dokumentavgiften, der man må betale 2,5 pst. av eiendommens verdi på tinglysingstidspunktet. Disse medlemmer påpeker at dokumentavgiften regnes av markedsverdien til eiendommen når dokumentet blir tinglyst, inkludert verdien av bygninger og faste anlegg. Disse medlemmer mener dette er et stort hinder for å sikre økt rehabilitering, fremfor nybygging av bygg og mener regjeringen må gjennomføre endringer i regelverket med formål om å styrke den økonomiske verdien av bevaring, fremfor rivning av eksisterende bygg. Disse medlemmer understreker at regjeringen også må vurdere om rehabilitering av bygg ikke skal ilegges dokumentavgift, og disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i regelverket for dokumentavgiften med formål om å styrke den økonomiske verdien av å bevare framfor å rive eksisterende bygg.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til høringsinnspill fra Grønn Byggallianse der det framgår at 8 av 10 BREEAM NOR-sertifiserte byggeprosjekter (per 2016) har oppnådd mer enn 90 pst. sorteringsgrad. I ny versjon av BREEAM-NOR-manual av 2022 er det et minstekrav for sertifisering på laveste nivå å oppnå 75 pst. sorteringsgrad. Kravet er fastsatt i konsultasjon med næringen.

Flertallet viser til at kravene i Byggteknisk Forskrift (TEK) ofte ikke kan tilpasses til eksisterende byggverk på en miljøvennlig og regningsssvarende måte. Etter plan- og bygningsloven skal tiltak på eksisterende byggverk prosjekteres og utføres i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Det betyr at i utgangspunktet gjelder de samme kravene for rehabiliteringer som for nye bygg.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener at konsekvensen av et rigid regelverk kan bli at byggeier velger å rive bygget fordi det er tidkrevende eller lite kostnadseffektivt å innfri de tekniske kravene tilpasset nybygg i en rehabilitering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at gårdeier kan søke kommunen om dispensasjon fra kravene i TEK, men med dispensasjon vil ikke rehabiliteringen måtte følge noen krav til energioppgradering og et viktig energioppgraderingspotensial vil gå tapt. Flertallet mener derfor at det er viktig med egne energikrav til rehabiliteringer. Dette må være funksjonskrav som gir fleksibilitet til å velge de løsningene som er best egnet for gitt type bygg ut fra et kost-/nytteperspektiv. Med energikrav til rehabilitering der kravet for eksempel kan innfris gjennom energiledelse og tekniske installasjoner kombinert med tiltak på bygningskropp, kan man både unngå riving av bygg og få rehabiliterte bygg med effektive energiløsninger.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at et overordnet prinsipp i sirkulærøkonomien er å bruke ting om igjen i stedet for å lage nye ting. Dette prinsippet er spesielt viktig for bygg. Gjenbruk av materialer reduserer energibruk, avfallsmengde og klimagassutslipp og reduserer behov for å ta ut nye naturressurser. For raskt å få i gang et marked og en praksis for økt bruk av gjenbrukte byggevarer, mener dette flertallet at offentlig sektor må ta et lederansvar.

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti understreker at avfallsminimering er viktigere for å redusere miljøbelastning enn resirkulering. I dag genererer de fleste byggeplasser i gjennomsnitt 50–60 kg avfall per m², mens noen pilotprosjekter er nede på under 20 kg/m². Et krav om maksimal mengde generert avfall per m² kan bidra til å skape økt bevissthet om avfallsreduksjon i byggebransjen.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Grønn Byggallianse der det framgår at det hvert år rives over 20 000 bygg i Norge, for så å bygge nye bygg på samme tomt. Noen ganger kan riving være hensiktsmessig, men hovedregelen er at rehabilitering er mer miljøvennlig enn å bygge nytt. Nybygging og riving fører til store klimagassutslipp, både knyttet til rivingen av bygget med transport og avfallshåndtering, og knyttet til

oppføring av de nye byggene. I dag er det ofte billigere å rive og bygge nytt enn å rehabilitere. Det skyldes blant annet dagens innretting av dokumentavgiften, som i mange tilfeller gjør det mer lønnsomt å rive bygg enn å rehabilitere.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale måltall og framdriftsplaner for sirkularitet for hele økonomien.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere merverdiavgiftssatsen til null på gjenbruk og reparasjon av forbrukerelektronikk, sports- og turutstyr, hvite- og brunevarer, møbler, klær og sko og på deler som trengs til reparasjonen.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at minst 75 pst. av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal kildesorteres, og starte innføringen av krav om materialgjenvinning. Regjeringen bes vurdere hvor høyt materialgjenvinningskravet bør være, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et krav om maksimal mengde generert avfall per kvadratmeter på byggeplasser.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at offentlige tiltakshavere har en strategi for gjenbruk av bygningskomponenter i sine rehabiliterings- og nybyggprosjekter.»

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med den varslede strategien for sirkulærøkonomi, om å utarbeide en helhetlig plan med tydelige målsettinger og tilhørende virkemidler for kraftig økt gjenbruk og rehabilitering av bygg framfor riving og nybygg.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å innføre en avgift på jomfruelige materialer, for å gjøre det mer lønnsomt for innkjøpere i bedrifter å etterspørre produkter med høyt innhold av resirkulerte råvarer i anbudsprosesser.»

2.10 Plastemballasje

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at for å øke gjenvinningsgraden av plastemballasje er det nylig vedtatt nye krav i avfallsforskriften kap. 7 (§ 7-9a) 18. mai 2022 hvor det ble satt nye mål for materialgjenvinning av plastemballasje:

- 2024: 30 pst.
- 2025: 47 pst.
- 2030: 52 pst.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, tar til etterretning at Miljødirektoratet den 1. november 2022 fremla forslag til et skjerpet produsentansvar gjeldende for akvakultur og fiskeri. Flertallet vil understreke betydningen av et tidsmessig regelverk som formidles til aktører og understøttes av effektiv håndhevelse.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener utviklingen tilsier at grunnavgiften for drikkevareemballasje erstattes av en materialavgift, fordi grunnavgiften primært gir incentiver til innsamling, mens en materialavgift vil fremme gjenvinning av emballasje. Dette flertallet tar til etterretning statsrådets opplysning i brev av 9. september 2022, om at EU er i ferd med å regulere bruk av resirkulert materiale i plastdrikkeflasker hvor også krav til bruk av resirkulert materiale inngår.

Dette flertallet er kjent med at engangs matbeholdere og drikkebegre i plast er noe av det man finner mest av under ryddeaksjoner på europeiske strender, og er regulert i direktiv 2019/904 som bindende også for Norge gjennom EØS-avtalen. I Solbergregjeringens plaststrategi fra 2021 ble det varslet initiativ for samarbeid med partene i næringslivet. Statsråd Barth Eide har varslet rask oppfølging av dette punkt i plaststrategien.

Dette flertallet imøteser nærmere informasjon om innhold og fremdrift i saken.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift og fase inn krav til bruk av resirkulert materiale i all drikkevareemballasje.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til miljøavtaler med relevante bransjeaktører for å redusere engangspplastprodukter som eksempelvis drikkebegre og matbeholdere.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til WWFs rapport «Fra strategi til handling – plastkrisen krever handling nå» som legger frem 12 krav til handling for å tilrettelegge for en sirkulær plastøkonomi. For å skape en sirkulær plastøkonomi er det nødvendig med helhetlig virkemiddelbruk. Dette må gjøres ved å begrense unødvendig bruk av plast, gjøre bærekraftige alternativer lønnsomme, stanse utslipp av plast ut i naturen og ta større ansvar for å finne de nødvendige løsningene internasjonalt.

Disse medlemmer viser til representantforslagets forslag nr. 5 og vil presisere at produsentansvar for fiskeri og akvakultur også bør inkludere finansieringsansvar for opprydningsarbeid som i stor grad gjøres av andre.

Disse medlemmer mener at landbruksplast også burde ilegges produsentansvar.

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til representantforslagets forslag nr. 6 og vil bemerke at det er behov for incentiver til å øke bruken av resirkulerte og fornybare råvarer også utover drikkevareemballasje. Engangspplast generelt har ofte en negativ påvirkning og tiltak for å øke sirkulariteten bør inkludere all plast og inkludere andre engangsprodukter som for eksempel annen emballasje. Regjeringen bør også derfor vurdere en generell materialavgift eller en plastavgift på all plast og ulike administrative tiltak som kan gjøre dette gjennomførbart. Dette bør ses i sammenheng med et eventuelt produsentregister som følge av styrking av produsentansvaret. Det kan vurderes om grunnavgiften skal fjernes, da den ikke bidrar til økt sirkularitet.

Disse medlemmer viser til representantforslagets forslag nr. 7 og viser til del to av Miljødirektoratets arbeid «Videreutvikling av produsentansvaret i Norge» hvor Miljødirektoratet anbefaler at produsentansvaret ikke bør gjennomføres gjennom bransjeavtaler. Dette er fordi slike avtaler ikke forplikter den enkelte næringsaktør og fordi det er sett på som nødvendig å regulere noen krav i forskrift for å sikre måloppnåelse og føre effektivt tilsyn med aktørene. En eventuell bransjeavtale må komme i tillegg til forskriftsfestede tiltak for å redusere engangspplastprodukter og må sikre åpen og rettferdig beregning av kostnadene slik at man følger forurenser betaler prinsippet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide produktforskriftens kapittel 2b til å inkludere flere unødvendige plastprodukter med høy forsøplingsrisiko.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en utvidet produsentansvarsordning for plastutstyr brukt innenfor fiskeri, oppdrett og landbruk, inkludert finansieringsansvar for opprydningsarbeid, og sette mål for materialgjenvinning.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste produsentansvaret for alle engangs plastprodukter.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at landbruket er en stor forbruker av plastprodukter, og mener at produsentansvarsordningen også bør inkludere landbruksplast. En produsentansvarsordning må stille krav til næringsaktører om å finansiere opprydning av plastprodukter på avveie fra egen drift. Disse medlemmer påpeker at Grønt Punkt bare i 2020 samlet inn 22 000 tonn plast fra landbruket.

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en utvidet produsentansvarsordning for landbruksplast og sette et mål for materialgjenvinning. Ordningen bør og sette krav til næringsaktører om å finansiere opprydning av plastprodukter på avveie fra egen drift.»

2.11 Deponi

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøparti-

et De Grønne viser til at utvinning av metaller og industrimineraler ofte medfører betydelige mengder restmasser, som i mange tilfeller kan gjenbrukes. Disse medlemmer viser til at flere land har innført deponiavgifter for restmasser fra mineralnæringen og et forbud mot sjødeponi for mineralavfall og andre miljøskadelige deponimetoder som gjør det umulig å gjenbruke eller utnytte massene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å følge flere land i å innføre deponiavgifter for restmasser fra mineralnæring og et forbud mot sjødeponi for mineralavfall og andre miljøskadelige deponimetoder som også umuliggjør utnyttelse av masser.»

2.12 Sjeldne jordarter og mineraler

Komiteen understreker at økt tilgang til mineraler og sjeldne jordarter er en forutsetning for teknolog utvikling og grønn omstilling. Sjeldne jordmetaller er ansett som blant de mest kritiske råvarene og benyttes i det meste av moderne teknologi. Komiteen påpeker at det er en sikkerhetspolitisk og geopolitisk dimensjon knyttet til utvinning og gjenbruk av mineraler og sjeldne jordarter. I dag dekkes eksempelvis 98 pst. av Europas behov for sjeldne jordarter gjennom import fra land utenfor Europa, hvor Kina er ledende på utvinning av slike. Komiteen mener verdifulle innsatsfaktorer for det grønne skiftet må gjenbrukes, og det må utvikles verdikjeder for dette i Europa og Norge.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot deponering av sjeldne jordarter og mineraler.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til Innst. 61 S (2022–2023), der disse medlemmer la fram flere forslag for en mer sirkulær mineralindustri. Disse medlemmer foreslo å be regjeringen om følgende:

- Gjennomføre en grundig vurdering av potensialet for økt gjenvinning av metaller fra eksisterende avfallsstrømmer, fra gamle deponier, fra slagghauger og andre kilder, med mål om å redusere behovet for ny mineralutvinning til et minimum.
- Utrede og fremme forslag om en avgift på deponering av avgangsmasser fra gruveindustri, med mål om å stimulere til økt gjenbruk av avgangsmasser, og komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023.

- Legge til grunn at det i fremtidige konsesjonsprosesser ikke skal gis konsesjoner til mineralutvinning uten at det stilles krav om nullutslipp for avfall og krav om tilbakeføring av masser.
- Gjennom statlige innkjøp bidra til å skape økonomi i sirkulær gruvedrift blant annet ved å øke etterspørselen etter avgangsmasser fra gruvedrift i bygge- og anleggsprosjekter.

2.13 Biogass

Komiteen mener biogass er en viktig del av løsningen for å redusere klimagassutslipp, utnytte ressursene effektivt i en sirkulær økonomi og skape et bærekraftig produktions- og forbruksmønster. Biogass produseres gjennom industriell utnyttelse av organisk avfall og rester og bidrar dermed både som en miljøvennlig energiform og til å løse miljøutfordringer med avfall. Biogass består av gassene metan og karbondioksid, som oppstår når mat og organisk avfall råtner. Metan som drivhusgass er 25 ganger kraftigere enn CO₂, og Miljødirektoratet slo nylig alarm om mengdene metangass Norge slipper ut. Komiteen påpeker at når fornybar biogass erstatter diesel og andre fossile energikilder, får vi både klima- og miljøgevinst.

Komiteen viser til at EU i forbindelse med RePower EU har satt i gang en kraftig satsning på biogass.

Komiteen viser til Landbrukets klimaavtale der det forutsettes en gradvis opptrapping av bruk av husdyrgjødsel i eksisterende biogassanlegg, samt etablering av nye industrielle biogassanlegg, mindre bygdeanlegg og gårdsanlegg. Komiteen påpeker at dette ifølge avtalen i sum skal bidra til at 25 pst. av husdyrgjødsel skal brukes til produksjon av biogass i 2030. Komiteen understreker at biogass er en klimanøytral og fornybar ressurs, som bør utnyttes i langt større grad enn det gjøres i dag.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om 10 TWh biogassproduksjon innen 2035, og lage en plan for å nå dette målet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i en tilleggsavtale gi Enova ansvaret for etablering av et nasjonalt nettverk av fyllestasjoner med flytende biogass innen 2026.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Innst. S 446 (2021–2022) og sine forslag fremmet der om biogass.

2.14 Digitalisering

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at et av Norges konkurransefortrinn er at vi har kommet langt på digitalisering. Den sirkulære omstillingen er avhengig av digital infrastruktur og digitale løsninger. I en sirkulær økonomi må det offentlige og private knyttes sammen i nettverk, slik at det blir enklere å jobbe sammen på tvers av organisasjon.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser videre til at gode digitale løsninger forutsetter mer deling av data innenfor og på tvers av bransjer og mellom næringsaktørene og offentlig sektor. Flertallet mener myndighetene i større grad må legge til rette for datadeling gjennom for eksempel å stille krav om standarder som sikrer at ulike virksomheter kan dele data i et interoperativt format som gjør dem forståelige og anvendelige for andre.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen håndheve deponiforbudet strengere, herunder gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for fraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen starte innføringen av krav til materialgjenvinning av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall. Regjeringen bes vurdere hvor høyt kravet om materialgjenvinning settes, og melde tilbake til Stortinget senest i revidert budsjett 2023.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i næringsbygg og boligbygg fra 2024.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fase inn krav om andel ombrukte, gjenvunne og fornybare materialer ved nybygg og ombygging fra 2025. Regjeringen bes vurdere graden av, og områder for, innfasing og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen innenfor EØS-regelverket vurdere å innføre energikrav for rehabilitering for å stimulere til økt bruk av gjenbruk av bygningsmassen.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale måltall og framdriftsplaner for sirkularitet for hele økonomien.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift og fase inn krav til bruk av resirkulert materiale i all drikkevareemballasje.

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen sikre at avfallsdefinisjonene i forurensningsloven harmoniseres med EUs regelverk, slik at definisjonene ikke skiller mellom husholdningsavfall og næringsavfall som omfattes av samme kategori.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at flere offentlige innkjøpere stiller krav om innblanding av resirkulerte ressurser i produkter som anskaffes.

Forslag fra Høyre, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og mineraler.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen melde fra til Stortinget når en rapporteringsplikt for uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekt kan bli innført.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at offentlige tiltakshavere har en strategi for ombrukte bygningskomponenter i sine rehabiliterings- og nybyggprosjekter.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til miljøavtaler med relevante bransjeaktører for å redusere engangspplastprodukter som eksempelvis drikkebegre og matbeholdere.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 14*

Stortinget ber regjeringen sette et mål om 10 TWh biogassproduksjon innen 2035, og lage en plan for å nå dette målet.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 15*

Stortinget ber regjeringen i en tilleggsavtale gi Enova ansvaret for etablering av et nasjonalt nettverk av fyllestasjoner med flytende biogass innen 2026.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 16*

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding innen utgangen av 2024 med svar på hvordan vi skal nå et mål om å redusere Norges fotavtrykk til nivået innenfor planetens tålegrenser.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen endre utredningsinstruksen og tilhørende veileder til å inneholde krav om å vurdere fotavtrykk på natur og klima i alle statlige tiltak og utredninger.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram forslag til hvordan skatte- og avgiftssystemet kan bidra til en helhetlig sirkulærøkonomisk omstilling av samfunnet og reduksjon av vårt fotavtrykk.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot deponering av sjeldne jordarter og mineraler.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 20*

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan avfallsforskriften kan brukes som et verktøy for å redusere materialfotavtrykket og reduksjon av jomfruelige råvarer, gjennom aktiv stimulering av teknologiutvikling og mer målrettet gjenvinning.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at minst 75 pst. av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal kildesorteres, og starte innføringen av krav om materialgjenvinning. Regjeringen bes vurdere hvor høyt materialgjenvinningskravet bør være, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste produsentansvaret for alle engangspplastprodukter.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen om å følge flere land i å innføre deponiavgifter for restmasser fra mineralnæring og et forbud mot sjø-deponi for mineralavfall og andre miljøskadelige deponimetoder som også umuliggjør utnyttelse av masser.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 24*

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å innføre en avgift på jomfruelige materialer, for å gjøre det mer lønnsomt for innkjøpere i bedrifter å etterspørre produkter med høyt innhold av resirkulerte råvarer i anbudsprosesser.

Forslag fra Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 25*

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 legge frem en handlingsplan gjennom en stortingsmelding som viser hvordan Norge skal redusere matsvinn med 30 pst. innen 2025 og 59 pst. innen 2030.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes et forskningsprogram for sirkulære kritiske mineraler under grønn plattform, som kartlegger verdikjeden og mulighetsrommet for sirkulærøkonomi til å dekke behovet for kritiske mineraler til det grønne skiftet, og støtter forskning på innovative sirkulære mineraløsninger.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen legge til grunn for statlige virksomheter og aktører at bygninger ikke skal rives for å bygge nye når rehabilitering er mulig.

Forslag fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 28*

Stortinget ber regjeringen innføre et gjenvinningsmål for kritiske råmaterialer, støttet av deponiforbud for kritiske råmaterialer og tiltak for å utvikle og ta i bruk ny gjenvinningsteknologi.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen endre anskaffelsesforskriften slik at det presiseres at miljø skal vektes minimum 30 pst. i offentlige anbud der det er relevant.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i regelverket for dokumentavgiften med formål om å styrke den økonomiske verdien av å bevare framfor å rive eksisterende bygg.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen sikre at offentlige tiltakshavere har en strategi for gjenbruk av bygningskomponenter i sine rehabiliterings- og nybyggsprosjekter.

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med den varslede strategien for sirkulærøkonomi, om å utarbeide en helhetlig plan med tydelige målsettinger og tilhørende virkemidler for kraftig økt gjenbruk og rehabilitering av bygg framfor riving og nybygg.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen utvide produktforskriftens kapittel 2b til å inkludere flere unødvendige plastprodukter med høy forsøplingsrisiko.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen innføre en utvidet produsentansvarsordning for plastutstyr brukt innenfor fiskeri, oppdrett og landbruk, inkludert finansieringsansvar for opprydningsarbeid, og sette mål for materialgjenvinning.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen innføre en utvidet produsentansvarsordning for landbruksplast og sette et mål for materialgjenvinning. Ordningen bør og sette krav til næringsaktører om å finansiere opprydning av plastprodukter på avveie fra egen drift.

Forslag fra Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 36*

Stortinget ber regjeringen om å utvikle sirkulærøkonomiske insentiver, herunder utvikle mandatet til ENOVA til å involvere sirkulærøkonomiske tiltak, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 37*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere merverdiavgiftssatsen til null på gjenbruk og reparasjon av forbrukerelektronikk, sports- og turutstyr, hvite- og brunevarer, møbler, klær og sko og på deler som trengs til reparasjonen.

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen innføre et krav om maksimal mengde generert avfall per kvadratmeter på byggeplasser.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, III, IV, V, VI fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan virkemiddelapparatet kan innrettes slik at man i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en overgang til mer sirkulærøkonomi.

II

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med aktuelle bransjer og næringer, å innhente oppdatert kunnskapsgrunnlag om kompetansebehovet forbundet med nye, sirkulære forretningsmodeller, og etablere flere treparts bransjeprogrammer.

III

Stortinget ber regjeringen legge til rette for etablering av materialbanker for ombruk av byggevarer, i samarbeid med aktører i bransjen og øvrige nordiske land.

IV

Stortinget ber regjeringen effektivisere og digitalisere innrapportering av avfallsmengdene fra bygge- og anleggsbransjen.

V

Stortinget ber regjeringen gjennomgå relevant regelverk og utarbeide en tverrsektoriell strategi for

massehåndtering i samarbeid med bygge- og anleggsnæringen.

VI

Stortinget ber regjeringen legge til rette for etableringen av en digital markedsplass for overskuddsmasser, etter modell fra Bærum ressursbank.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 8. desember 2022

Marianne Sivertsen Næss

leder

Ola Elvestuen

ordfører

**DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

22/3082-

9. september 2022

Representantforslag 254 S (2021-2022) om en mer sirkulær økonomi

Jeg viser til vedlagte representantforslag 254 S(2021-2022) om en mer sirkulær økonomi som er oversendt Klima- og miljødepartementet til uttalelse.

Langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressurser er et grunnprinsipp i regjeringens politikk. Vi må gå fra en lineærøkonomi med bruk-og-kast til en sirkulærøkonomi basert på tanken om at minst mulig ressurser skal gå til spille og måtte håndteres som avfall. Å omstille til mer sirkulær økonomi skal bidra til å nå vedtatte klima- og miljømål og FNs bærekraftsmål og samtidig bidra til verdiskapning, langsiktig konkurranseevne og sosial rettferdighet i omstillingen. Regjeringen følger opp nasjonal strategi for en grønn, sirkulær økonomi og gjennomfører en rekke tiltak for å skape handling og øke tempoet i omstillingen til en mer sirkulær økonomi.

Til de konkrete forslagene:

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen innføre krav om at minst 70 pst. av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal kildesorteres, og starte innføringen av krav om materialgjenvinning. Regjeringen bes vurdere hvor høyt materialgjenvinningskravet bør være, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.

Gjennom EUs rammedirektiv for avfall er det satt krav om minimum 70 prosent materialgjenvinning av bygg- og anleggsavfall innen 2020. Regjeringen innførte 1. juli i år krav i byggeteknisk forskrift om at minst 70 vektprosent av byggavfallet skal sorteres i rene

avfallstyper. Dette mener vi vil bidra til å øke materialgjenvinningen av ikke farlig bygg – og anleggsavfall i Norge.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen håndheve deponiforbudet strengere, herunder gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for fraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger

Jeg viser til mitt svar på spørsmål nummer 1968 fra stortingsrepresentanten Mathilde Tybring-Gjedde.

Jeg er helt enig i at det er viktig å arbeide for at ressurser går til gjenvinning og ikke havner på deponi der dette er mulig. En langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressurser er et grunnprinsipp i regjeringens politikk, slik vi har slått fast i Hurdalsplattformen.

Gipsavfall, som representantene trekker frem, er en sentral avfallsfraksjon. Dette utgjør rundt 5 prosent av avfallsmengden fra byggsektoren, som igjen er den sektoren som genererer mest avfall i Norge. Økt materialgjenvinning av gips vil derfor være et viktig bidrag til å nå kravet i EU-regelverket om at 70 prosent av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal gå til forberedelse til ombruk og materialgjenvinning.

Miljødirektoratet har fått i oppdrag å utrede og vurdere tiltak og virkemidler for økt materialgjenvinning av gips, herunder vurdere et deponiforbud mot gipsavfall. Miljødirektoratets frist for å levere oppdraget til departementet er i oktober 2022. Utredningen vil blant annet gi svar på om det vil være mulig å endre deponiregelverket slik at adgangen til å deponere gips som er egnet for materialgjenvinning begrenses. Om det vil være mulig å knytte et unntak til avfallsbesitters geografiske plassering i forhold til aktuelle materialgjenvinningsanlegg vil være en del av utredningen. Klima- og miljødepartementet vil gå nærmere inn i disse problemstillingene når Miljødirektoratet har svart på oppdraget.

Videre er regjeringen allerede i gang med å endre avfallsforskriftens regler om deponering av masser, på bakgrunn av et nytt direktiv fra EU. Endringen innebærer at det ikke lenger er tillatt å deponere avfall som har blitt samlet inn med sikte på ombruk eller gjenvinning. I tillegg utvides avfallsforskriften til også å omfatte deponering av ren jord og inerte masser. Endringene var på høring vinteren 2021/2022, og Klima- og miljødepartementet har saken til vurdering, og vil informere om endringer i forskriften på vanlig måte.

Det samme direktivet stiller krav om at medlemslandene også skal arbeide for at avfall som egner seg for gjenvinning eller annen behandling ikke tillates deponert fra 2030. Dette gjelder særlig husholdningsavfall og lignende avfall. Videre stilles det krav om at mengden deponert husholdningsavfall og liknende avfall kun skal utgjøre 10 prosent av den totale mengden husholdningsavfall som genereres. Dette vil regjeringen arbeide for å få på plass.

Det jobbes også med å få på plass bedre veiledning på deponiområdet.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og mineraler.

Norge har en verdikjede for mineralske råvarer som inkluderer utvinning, prosessering og produksjon av blant annet metaller. Vi produserer derfor mange ulike råvarer med ulike bearbeidingsgrader.

Denne regjeringen har annonsert at vi vil legge frem en mineralstrategi høsten 2022. Tilgang til råvarer og produksjon av mineralske råvarer vil begge behandles i strategien. Da vil også behovet for kartlegging av norske mineralressurser og industriens behov for kritiske råvarer være blant temaene.

EUs handlingsplan for sirkulær økonomi varsler en rekke initiativ med strengere krav til materialgjenvinning, inkludert av såkalte sjeldne jordarter og mineraler. Det pågår arbeid for å øke materialgjenvinning av viktige mineraler blant annet fra batterier, kjøretøy og elektronikk. Krav til knappe og kritiske råmaterialer er også trukket fram i EU-kommisjonens arbeidsplan for økodesign for energirelaterte produkter i perioden 2022-2024. Et prosjekt under Nordisk ministerråd skal bidra til dette arbeidet ved å identifisere hvordan man i krav til økodesign for tjenere og datalagringsprodukter kan regulere slike råvarer gjennom krav til informasjon, design som muliggjør demontering og innblandingskrav for materialgjenvunnet råvare. Krav til økodesign har vist seg å være et svært effektivt virkemiddel for å redusere energirelaterte produkters miljøbelastning i hele deres livssyklus, og nå vil EU gjennom en ny, helhetlig økodesignforordning sikre tilsvarende effekter når det kommer til sirkulær økonomi herunder for knappe og kritiske råmaterialer.

Siden det pågår et arbeid med å fremme økt materialgjenvinning på dette området i EU, er det ikke hensiktsmessig på nåværende tidspunkt å innføre egne, særnorske krav til materialgjenvinning av sjeldne jordarter og mineraler.

Regjeringen har lagt frem en strategi for at Norge skal bli en ledende batterinasjon. Regjeringen varslet i strategien at den norske batterinæringen skal være ledende på klima, miljø og bærekraft. Ren fornybar energi gjør at ingen land kan produsere batterikomponenter med lavere klimafotavtrykk. I tillegg skal Norge lede an med sirkulære løsninger, materialgjenvinning og ombruk, og forskning og utvikling av nye og mer miljøvennlige batteriteknologier som kan fremstilles med lavere energiforbruk.

For eksempel inneholder batterier mineralene kobolt, bly, litium og nikkel. Uttak av disse mineralene kan medføre forurensning i landene hvor utvinning skjer. Kobolt er spesielt utfordrende fordi uttaket til dels skjer i land hvor forholdene for arbeidere og miljøet er spesielt dårlige. Materialgjenvinning av disse mineralene kan bidra til å sikre tilgangen på slike råstoffer og redusere behovet for uttak.

Regjeringen er glad for at norsk næringsliv allerede er i gang med å finne løsningene for fremtiden. HydroVolt i Fredrikstad er etablert for å materialgjenvinne brukte batterier og forsyne Hydro med aluminium og Northvolt i Sverige med "black mass", som inneholder flere av de viktige mineralene. Materialgjenvunnet aluminium fra brukte batterier kan Hydro bruke som råvarer. Glencore Nikkelverk i Kristiansand mottar materialgjenvunnede råvarer som stammer fra batterier i dag, og står også i en god posisjon til å ta inn økte mengder materialer.

Forslag 4: Stortinget ber regjeringen skjerpe kravene til materialgjenvinning for ulike typer emballasje, herunder raskt øke kravet for plastemballasje fra dagens 30 pst.

Regjeringen innførte nye, økte krav til materialgjenvinning av ulike typer emballasje 18. mai 2022 i avfallsforskriften §7-9a. Her ble det satt krav til returselskapene om materialgjenvinning av emballasjeavfall. Dette inkluderte nye, gradvis skjerpede krav for plastemballasje, emballasjekartong, brunt papir, metallemballasje, glassemballasje, treemballasje, aluminiumsemballasje fra 2025 og 2030.

De overordnede kravene i EU/EØS-regelverket til materialgjenvinning av emballasje at 65 prosent skal materialgjenvinnes i 2025 og 70 prosent i 2030. EU/EØS-regelverket har i tillegg separate mål for ulike typer emballasje. Kravene til de ulike typene emballasje i den norske forskriften er satt ut fra at vi skal nå EU/EØS-kravene på en mest mulig kostnadseffektiv måte.

De nye kravene til materialgjenvinning for emballasje som gjelder fra og med 2025 er; 47 prosent plastemballasje, 60 prosent emballasjekartong, 80 prosent emballasje av brunt papir, 70 prosent jernholdig metallemballasje, 50 prosent aluminiumsemballasje, 70 prosent glassemballasje og 25 prosent treemballasje.

Fra og med 2030 er følgende nye krav satt; 52 prosent plastemballasje, 60 prosent emballasjekartong, 90 prosent emballasje av brunt papir, 80 prosent jernholdig metallemballasje, 60 prosent aluminiumsemballasje, 75 prosent glassemballasje og 30 prosent treemballasje.

Dette er en betydelig økning fra de fra før av gjeldende kravene, som gjelder til og med 2024, som er; 30 prosent plastemballasje unntatt ekspandert polystyren, 50 prosent ekspandert polystyren, 60 prosent emballasjekartong, 65 prosent emballasje av brunt papir, 60 prosent metallemballasje, 60 prosent glassemballasje og 15 prosent treemballasje.

Forslag 5: Stortinget ber regjeringen innføre en utvidet produsentansvarsordning for plastutstyr brukt innenfor fiskeri og oppdrett, og sette et mål for materialgjenvinning.

Arbeidet med å innføre en utvidet produsentansvarsordning for plastutstyr brukt innenfor fiskeri og oppdrett, er allerede i gang. Miljødirektoratet har fått i oppdrag å gjennomgå og foreslå forbedringer av produsentansvar i Norge. Det er et omfattende oppdrag med ulike

deler som skal leveres. Som del av dette oppdraget skal direktoratet også foreslå en ordning for produsentansvar for utstyr til fiskeri og akvakultur som inneholder plast. Det følger av EUs direktiv om plastprodukter at dette skal innføres fra 2025. Mulige krav til materialgjenvinning av slikt utstyr vil inngå i en vurdering av innretningen av produsentansvaret.

Forslag 6: Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift og fase inn krav til bruk av resirkulert materiale i all drikkevareemballasje.

Omlegging av grunnavgift på engangsemballasje for drikkevarer til en avgift gradert etter mengde bioplast i emballasjen, ble vurdert av forrige regjering i budsjettet for 2016, jf. Prop. 1 LS (2015–2016) Skatter, avgifter og toll 2016. Forslaget ble forkastet av forrige regjering fordi miljøeffekten er usikker, det vil komplisere avgiften og være krevende å kontrollere. Det ble blant annet vist til at det ikke var krav om at plastemballasje merkes med innhold av biobasert materiale.

I Meld. St. 2 (2016-2017) Revidert nasjonalbudsjett 2017 ble det vurdert å erstatte grunnavgiften på engangsemballasje med en materialavgift differensiert etter andel fossilt og resirkulert materiale i emballasjen. Det ble påpekt at en slik avgift vil medføre økte administrative kostnader, samtidig som forrige regjering mente det var tvilsomt om en omlegging vil ha klima- eller miljøeffekter av betydning. Det ble derfor ikke foreslått å innføre en slik avgift.

Ved behandlingen av Meld. St. 2 (2016-2017) Revidert nasjonalbudsjett 2017, jf. Innst. 401 S (2016-2017), gjorde Stortinget 21. juni 2017 følgende anmodningsvedtak nr. 1118:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2018 utrede en materialavgift til erstatning for grunnavgiften på drikkevareemballasje av plast og metall, gradert etter grad av fossilt innhold».

Dette ble fulgt opp i Prop. 1 LS (2017-2018) Skatter og avgifter og toll 2018 der det fremgår at en materialavgift differensiert etter biomasse for plastflasker vil gi begrensede insentiver til å øke innholdet av biomasse, at det er usikkert om økt bruk av biomasse vil ha miljø- eller klimaeffekt av betydning og at avgiften vil medføre økt byråkrati. Det ble derfor ikke fremmet forslag om å erstatte grunnavgiften på engangsemballasje av plast eller metall med en ny materialavgift gradert etter andel av fossilt innhold.

Når det gjelder krav til bruk av resirkulert materiale i drikkevareemballasje, så er det nå i første omgang viktigst med nye tiltak knyttet til drikkeflasker i plast. EUs direktiv om plastprodukter har bindende krav til innhold av materialgjenvunnet plast i drikkeflasker av plast. Kravet er at det skal være 25 prosent materialgjenvunnet plast i 2025 for flasker laget av plasttypen PET og 30 prosent materialgjenvunnet plast i 2030 i alle plastflasker. EU-kommisjonen arbeider nå med å utarbeide nærmere regler for verifisering og beregning av disse målene. Miljødirektoratet bidrar inn i dette arbeidet gjennom deltagelse i en ekspertgruppe i EU. Disse reglene vil bli gjennomført i norsk rett, og Miljødirektoratet vil

utarbeide en forskriftsregulering som vil sendes på høring når det nærmere innholdet i reglene er nærmere avklart.

Forslag 7: Stortinget ber regjeringen ta initiativ til miljøavtaler med relevante bransjeaktører for å redusere engangsplastprodukter som eksempelvis drikkebegre og matbeholdere

Jeg er helt enig i at det er viktig å jobbe for en forbruksreduksjon av engangsprodukter av plast, inkludert drikkebegre og matbeholdere for hurtigmat/«take-away». I Hurdalsplattformen sier vi at vi vil lede an i innsatsen for å stanse plastforurensning i havet, og Norge arbeider aktivt med å få på plass en ambisiøs rettslig bindende global avtale mot plastforurensning.

Engangs matbeholdere og drikkebegre i plast er blant de produktene som det er funnet mest av under ryddeaksjoner på europeiske strender, og er derfor regulert i EUs direktiv 2019/904 om plastprodukter. Direktivet er tatt inn i EØS-avtalen og stiller blant annet krav om at EU/EØS-land må oppnå en ambisiøs og vedvarende reduksjon i forbruket av engangsdrikkebegre og matbeholdere av plast.

Årlig forbruk i Norge av disse produktene er estimert av konsulentselskapet Norwaste til å være rundt 250 millioner matbeholdere for hurtigmat eller "take away", 550 millioner drikkebegre og minst 25 millioner plastlukk. Tallgrunnlaget har stor usikkerhet, men viser i alle tilfelle at det er behov for å få redusert forbruket av disse produktene. Reduksjon i forbruket kan i hovedsak skje ved å erstatte engangsproduktene i plast med engangsprodukter i andre materialer eller ombruksprodukter. Dette er nettopp et slikt område hvor det kreves en felles innsats fra både offentlige og private aktører for å få ned forbruket, og hvor det kan være hensiktsmessig med et samarbeid mellom offentlige og private aktører for å oppnå dette.

Jeg er enig i at et samarbeid med partene i arbeidslivet om å redusere forbruket av engangsartikler av plast vil være en god løsning på dette området, i tråd med det som ble varslet i plaststrategien fra 2021. Jeg vil oppfordre partene i arbeidslivet til å være med på en slik plastpakt, og vil raskt ta initiativ til en videre dialog om dette. Jeg mener at forbruksreduksjon av sentrale produktgrupper av engangsplast vil være en naturlig del av diskusjonen om en slik plastpakt. De produktgruppene representantene trekker frem (engangsdrikkebegre og matbeholdere for hurtigmat i plast) er særlig sentrale. Det vil også være sentralt å sikre et godt holdningsskapende arbeid.

Forslag 8: Stortinget ber regjeringen innføre krav om klimagassregnskap for næringsbygg og boligbygg og fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i næringsbygg og boligbygg fra 2024.

Regjeringen innførte 1. juli i år krav om klimagassregnskap ved oppføring boligblokk og yrkesbygning. Slike regnskap vil gi verdifull innsikt og økt bevissthet om hva som skal til for å redusere utslippene.

Hurdalsplattformen slår også fast at vi skal skjerpe klimakravene til byggenæringen. Samtidig skal vi holde byggekostnadene så lave som mulig. Regjeringen er opptatt av å balansere disse to samfunnsmålene, slik at vi kan komme gjennom det grønne skiftet på en måte som sikrer både klimamessig og sosial bærekraft. Direktoratet for byggkvalitet har fått i oppdrag å utrede hvordan klimagassutslippene fra bygg kan reduseres blant annet ved bruk av klimavennlige materialer. Når dette oppdraget er levert vil regjeringen vurdere hvordan vi kan redusere klimagassutslippene fra bygg samtidig som byggekostnadene holdes så lave som mulig.

Forslag 10: Stortinget ber regjeringen fase inn krav om andel ombrukte, gjenvunne og fornybare materialer ved nybygg og ombygging fra 2025. Regjeringen bes vurdere graden av, og områder for, innfasing og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.

Regjeringen innførte 1. juli i år krav om at nye bygg skal være tilrettelagt for senere demontering, og at materialer skal kartlegges for ombruk ved riving eller endringer i eksisterende bygg. Vi er foreløpig ikke der at det er aktuelt å stille krav til andel ombrukte materialer i et nybygg. Ombruksmarkedet er ikke modent for det. Vi trenger et fungerende marked som kan levere tilstrekkelig store kvanta med forutsigbarhet. Etter hvert som vi får mer erfaring, ombruksmarkeder etableres og vi vet mer kostnader og tilgang, vil vi få grunnlag for å vurdere endringer i regelverket.

Forslag 11: Stortinget ber regjeringen støtte etablering av digitale materialbanker for ombrukte byggematerialer

Det er viktig at næringsaktørene som ønsker å satse på ombruk får tilgang på bedre informasjon om hvor donorbyggene er, og hva de inneholder av byggevarer. Det må bli lettere å kartlegge hva som er i byggene våre, og hva som kan ombrukes. En nøkkel for å sikre denne dataflyten er bedre samordning mellom aktørene i næringen.

Regjeringen finansierer Samordningsrådet for digitalisering som har satt i gang flere pilotprosjekt for å samordne digitaliseringsarbeid i byggenæringen, og stimulere til bedre digital informasjonsflyt, særlig for byggevarer med stort potensial for ombruk. Disse grepene vil også støtte opp om etablering av digitale materialbanker. Målet er at data om byggevarer flyter mer sømløst fra byggevareprodusent til arkitekt, videre til entreprenør, og så til eier og forvalter av bygget.

Forslag 12: Stortinget ber regjeringen effektivisere og digitalisere innrapportering av avfallsmengdene fra bygge- og anleggsbransjen

Bedre samordning mellom aktørene i bygg- og anleggsnæringen vil kunne bidra til bedre flyt av digitale produktdata. Det skaper nye muligheter for å effektivisere og digitalisere innrapporteringen av avfall fra bygge og anleggsbransjen. Regjeringen finansierer

Samordningsrådet for digitalisering som stimulerer næringsaktørene til å bruke nye metoder og arbeidsmåter for å forbedre datagrunnlaget knyttet til avfallsmengde. Samordningsrådet arbeider med et eget pilotprosjekt om digital avfallsrapportering. De arbeider i tillegg med å implementere verktøy for digital handel på byggeplassen. Det vil effektivisere arbeidsprosesser, øke sporbarhet, og redusere svinn.

Forslag 13: Stortinget ber regjeringen gjennomgå relevant regelverk og utarbeide en tverrsektoriell strategi for massehåndtering i samarbeid med bygge- og anleggsnæringen.

En bredt sammensatt direktoratsgruppe, som ble ledet av Miljødirektoratet, anbefaler i rapporten «Tverrsektorielt prosjekt om disponering av jord og stein som ikke er forurenset» en rekke tiltak for å sikre en bedre håndtering av overskuddsmasser. Direktoratsgruppen påpeker at det er uklarheter i regelverket, ulik praksis og lite effektiv saksbehandling knyttet til massehåndtering. Det er derfor behov for en veileder om gjeldende regelverk for massehåndtering. Kommunal- og distriktsdepartementet vil sammen med berørte departement avklare hvordan anbefalingene fra direktoratsgruppen, herunder forslaget om en tverrsektoriell veileder, skal følges opp.

Forslag 14: Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en rapporteringsplikt for uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekt

Direktoratsgruppen som omtales i teksten i forslag 254 S tilrådet at dette spørsmålet ble vurdert av Minerallovutvalget. Minerallovutvalget har i NOU 2022:8 Ny minerallov, foreslått at det gis hjemmel i mineralloven til å innføre et slikt rapporteringskrav.

Minerallovutvalget har imidlertid ikke vurdert hvordan et slikt krav bør utformes eller hva som vil være økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget. Dette må også ses i sammenheng med hvordan annen informasjon om for eksempel lignende avfall fra andre sektorer håndteres. Det er derfor behov for å følge opp spørsmålet om rapporteringsplikt etter at høringen av NOU 2022:8 er avsluttet 1.11.2022.

Forslag 15: Stortinget ber regjeringen legge til rette for en digital markedsplass for overskuddsmasser, etter modell fra Bærum ressursbank

Direktoratsgruppen som har foreslått tiltak for en bedre håndtering av rene overskuddsmasser, anbefaler at det gis støtte til etablering av en digital markedsplass for overskuddsmasser. Bærum ressursbank har fått tilskudd fra Enova og Innovasjon Norge til å utvikle en digital markedsplass, samt å gjennomføre en pilot på området. Erfaringer fra dette prosjektet vil være et viktig grunnlag for å vurdere videre tiltak.

Forslag 16: Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at flere offentlige innkjøpere stiller krav om innblanding av resirkulerte ressurser i produkter som anskaffes

Offentlig sektor er en stor innkjøper, og offentlig etterspørsel av sirkulære løsninger kan bidra til å styrke markedene for sirkulære produkter og tjenester. På denne måten kan det offentlige være en pådriver for nye, innovative løsninger og forretningsmodeller som styrker omsetningen av sekundære råvarer.

Dagens innkjøpsregelverk gir offentlige oppdragsgivere mulighet til å innrette sin innkjøpspraksis slik at den minimerer miljøbelastningen og fremmer klimavennlige løsninger. Offentlige oppdragsgivere kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av en anskaffelsesprosess, så lenge dette er relevant og kravene er knyttet til leveransen. Hvordan dette operasjonaliseres hos den enkelte oppdragsgiveren, enten i et konkret innkjøp eller i en innkjøpsstrategi, er opp til den enkelte oppdragsgiveren. Dette gjelder også muligheten til å fremme sirkulære løsninger i innkjøp, som for eksempel å stille krav om innblanding av resirkulerte ressurser i produkter som anskaffes.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har dedikert veiledning om sirkulære anskaffelser på sine nettsider. Her finner offentlige oppdragsgivere informasjon om hvordan de kan fremme sirkulære løsninger gjennom sine anskaffelser. Jeg vil også legge til at DFØ nylig har fått overført 1,5 millioner kroner til arbeidet med å følge opp den nasjonale strategien for sirkulær økonomi. Midlene skal gå til prosjekt gjennom StartOff, altså til oppstartsselskap som utvikler løsninger innen sirkulærøkonomi. Et viktig formål er å få frem nye sirkulære løsninger i samarbeid mellom offentlige oppdragsgivere og det private markedet.

Dagens regelverk og veiledning er imidlertid ikke god(t) nok, og kan bli bedre. Etter min oppfatning bør regelverket i enda større grad legge til rette for å motivere offentlige oppdragsgivere til å fremme klima- og miljøhensyn, og særlig sirkulære løsninger. Derfor vil regjeringen endre regelverket og praksis for offentlige anskaffelser slik at det støtter viktige mål som bærekraft. Jeg vil at offentlige anskaffelser skal bli et viktig virkemiddel i den grønne omstillingen, og vil komme tilbake med konkrete tiltak som støtter oppunder dette. Selv om jeg støtter intensjonen i representantforslaget, vil jeg prioritere å se på hvordan regelverket for offentlige anskaffelser i praksis kan fremskynde overgangen til en grønn sirkulær økonomi. I dette arbeidet vil jeg legge til grunn en helhetlig tilnærming.

Forslag 17: Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan virkemiddelapparatet kan innrettes slik at man i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en overgang til mer sirkulær økonomi.»

Et utvalgs ledet av professor Ragnar Torvik fra NTNU arbeider med en helhetlig gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet. I mandatet er utvalget blant annet bedt om å «...vurdere hvordan riktigere miljøprising og andre økonomiske virkemidler kan bidra til bedre ressursutnyttelse, fremme klimavennlige investeringer, øke sirkulære produksjons- og forbruksmønstre og stimulere verdiskaping og sysselsetting basert på sirkulære løsninger.» Utvalget har frist 1. november 2022

Det næringsrettede virkemiddelapparatet har tverrgående satsinger som bidrar til overgangen til en mer sirkulær økonomi. Samlet sett bidrar det næringsrettede virkemiddelapparatet på ulike måter til å støtte opp under sirkulære verdikjeder innenfor og på tvers av flere sektorer og næringer. De tverrgående satsingene suppleres også av generelle virkemidler som tilskudd, lån og garantier som er tilgjengelig for næringslivet gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, herunder Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva. Enova støtter også prosjekter som bidrar til sirkulær økonomi og samarbeider med de øvrige aktørene.

Økt satsing og en styrking av de målrettede og generelle virkemidlene over NFDs budsjett til virkemiddelaktørene bidrar til flere muligheter for sirkulære prosjekter å nå opp i konkurransen om støtte, og således til å støtte opp under utviklingen av sirkulære verdikjeder. Regjeringen vil gjennomgå hele virkemiddelapparatet for å spisse innsatsen ytterligere mot grønn omstilling i næringslivet og bygge opp under grønt industriløft.

Europas grønne giv, som er EUs grønne vekststrategi for et klimanøytralt Europa, vil åpne opp nye muligheter for norsk næringsliv på det europeiske markedet. Strategien skal bringe EU mot klimanøytralitet i 2050 og gi et EU med mer sirkulær økonomi, mindre forurensing og bedre beskyttelse og restaurering av økosystemer og naturmangfold. Grønn omstilling og sirkulærøkonomi står også sentralt i flere av EU-programmene med norsk deltagelse, inkludert EUs rammeprogram for forskning og innovasjon Horisont Europa og EUs nye investeringsprogram InvestEU.

Forslag 18: Stortinget ber regjeringen sikre at norsk regelverk og forskrifter knyttet til miljø og bærekraft viser til relevante felleseuropeiske og internasjonale standarder, og støtte Standard Norge i arbeidet med å følge opp med reviderte og nye standarder

De siste årene er arbeidet med standarder innenfor sirkulær økonomi styrket. Handel, verdikjeder og materialflyt, foregår på tvers av landegrensener. Standarder sikrer at produkter og tjenester har kvalitet og egenskaper som samsvarer med krav fra markeder og myndigheter. Internasjonale og europeiske standarder er derfor et virkemiddel for å utvikle en mer sirkulær økonomi. Internasjonale standarder bidrar til felles kjøreregler, reduserer risikoen ved handel, og gjør det enklere for bedrifter å konkurrere i globale markeder.

Det internasjonale standardiseringsarbeidet legger premisser for utviklingen av nye varer og tjenester og samler ledende kunnskapsmiljøer fra ulike land. Aktiv deltakelse fra norsk næringsliv i utviklingen av standarder relatert til sirkulær økonomi kan styrke Norges konkurranseevne og gi et fortrinn i omstillingen til en mer sirkulær økonomi.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at norske interesser fremmes i utviklingen av globale standarder for sirkulær økonomi. Vi ønsker også å bidra til økt kunnskap om hvordan standardene kan brukes for å styrke konkurranseevnen til norsk næringsliv.

I statsbudsjettet for 2022 er det bevilget 3,8 mill. kroner over Klima- og miljødepartementets budsjett til Standard Norge for å styrke standardiseringsarbeidet innenfor sirkulær økonomi.

Standard Norge er det norske medlemmet i den europeiske standardiserings-organisasjonen CEN, og den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO. De tilrettelegger for at norske aktører kan delta i nasjonalt og internasjonalt standardiseringsarbeid. Standard Norge formidler også kunnskap om hvordan standarder kan anvendes.

Forslag 19: Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale måltall innenfor sirkularitet i ulike nøkkelnæringer

Spørsmål om måltall for sirkularitet nasjonalt, eventuelt også innenfor ulike bransjer eller næringer, ble nøye vurdert i forbindelse med utarbeidelse av den nasjonale strategien for en grønn sirkulær økonomi som ble lagt fram i 2021. Nåværende regjering legger til grunn hovedtrekkene i denne. Regjeringen legger til grunn at omstilling til en mer sirkulær økonomi er et bidrag til å nå overordnede mål i klima- og miljøpolitikken og FNs bærekraftsmål, og samtidig bidra til verdiskapning, langsiktig konkurranseevne og sosial rettferdighet i omstillingen. EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020 anses som en av de viktigste områdene å levere på dersom EU skal nå sine overordnede mål under den grønne given. På samme måte legger den norske strategien til grunn at en sirkulær økonomi ikke er et mål i seg selv, men et bidrag til å nå vedtatte miljø- og bærekraftsmål. Økt sirkularitet i materialstrømmer må samtidig være bærekraftig. Et viktig premiss er for eksempel at sekundær råvare basert på avfall må oppfylle de samme kravene til helse- og miljøfarlige kjemikalier som nytt råstoff. I et slikt perspektiv gir det liten verdi i forvaltningen av norsk miljøpolitikk å sette mål for eller måle graden av sirkularitet som sådan. Norsk klima- og miljøpolitikk skal utvikles under en rekke mål, både nasjonale og mer problemspesifikke. På avfallsfeltet, som er særlig sentralt i en sirkulær økonomi, har Norge felles med EU som kjent en rekke konkrete, tallfestede mål for materialgjenvinning av ulike typer avfall som regjeringen arbeider etter. Norge er også en del av indikator- og rapporteringssystemet for sirkulær økonomi på felleseuropeisk nivå. Dette systemet opererer ikke med måltall for sirkularitet. Land rapporterer på indikatorer for henholdsvis forbruk og produksjon, avfall, sekundære råvarer og innovasjon og konkurranseevne.

Forslag 20: Stortinget ber regjeringen kartlegge og analysere kompetansebehovet forbundet med nye sirkulære forretningsmodeller i ulike bransjer og ta initiativ til å etablere flere treparts bransjeprogram etter modell av Batterifagskolen.

I tråd med Hurdalsplattformen har regjeringen opprettet to nye bransjeprogram for kompetanseutvikling: Avfalls- og gjenvinningsbransjen og jordbruk-, skogbruk og gartnerinæringen. Bygg- og industri ble også reetablert i en utvidet versjon i 2022. Bransjeprogrammet for avfalls- og gjenvinningsbransjen skal bidra til at både kommunale virksomheter og private bedrifter lykkes med overgangen til sirkulær økonomi.

Reetableringen av program for industri- og byggenæringen er viktig for regjeringens satsing på et grønt industriløft. I den forbindelse er det allerede tildelt midler til en batterifagskole som skal sørge for fagarbeidere til en spennende ny næring. Totalt er det nå 11 programmer. Bransjeprogrammet er et trepartssamarbeid, der staten og partene i arbeidslivet samarbeider om å øke deltakelsen i kompetanseutvikling. Partene i arbeidslivet har ansvar for å definere kompetansebehovet i bransjen, vurdere det faglige innholdet i opplæringstilbudene.

Kompetansebehovsutvalget (KBU) (2021-2027) er et offentlig oppnevnt utvalg som skal frembringe den best mulige faglige vurderingen av Norges fremtidige kompetansebehov. Utvalget skal levere en hovedrapport innen 1. juni 2023, som skal drøfte kompetansebehov knyttet til grønn omstilling. I rapporten vil utvalget undersøke og belyse arbeidslivets kompetansebehov som følger av, og som forutsetning for grønn omstilling.

Norge deltar i OECD-prosjektet Skills Assessment and Anticipation for the Green Transition. Prosjektet skal ta for seg hvilke metoder ulike land benytter for å kartlegge kompetansebehov som følger av det grønne skiftet og hvordan resultatene benyttes i politikktvikling. Våren 2023 vil regjeringen legge frem en melding til Stortinget om kompetansebehov på kort og lang sikt med arbeidstittel Utsynsmeldingen. Kompetansebehov som følger av det grønne skiftet vil være et av temaene i meldingen.

Med hilsen

Espen Barth Eide

Kopi

Finansdepartementet
Kommunal- og distriktsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet

